

MUSUL-KERKÜK VE
TÜRKMENLER İÇİN
GERÇEK ÇÖZÜM

BİLİM ARAŞTIRMA VAKFI

Türkiye, Osmanlı'dan miras kalan Kuzey Irak'a, "Osmanlı vizyonu"yla yani farklı etnik kimlikleri kucaklayan, onları ortak bir din kardeşliği duygusu içinde kaynaştıran ve modern, demokratik, özgür, çağdaş bir ülke hedefinde birleştiren bir söylem ve politikayla yaklaşmalıdır.

Bu kitapta, Musul, Kerkük ve Türkmenler sorununun tarihsel gelişimi ele alınmakta, Bilim Araştırma Vakfı'nın konu hakkındaki çözüm önerileri ortaya konmaktadır.

MUSUL-KERKÜK VE TÜRKMENLER İÇİN GERÇEK ÇÖZÜM

**BİLİM
ARAŞTIRMA
VAKFI**

Çakırağa Mah. Katip Müslühittin Sk. Sağlam İşhanı No:3/12 Aksaray-İstanbul
Tel: 0212 529 41 18 Fax: 0212 529 63 19 Web: www.bilimaramastirmavakfi.org

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	4
MUSUL-KERKÜK MESELESİNİN TARİHÇESİ.....	20
Musul'un Kaybedilişinin Bilançosu.....	42
TÜRKMENLER.....	46
Irak'ta Türkmenlerin Tarihi Kökeni	50
Irak'ta Türkmenlerin Durumu	52
Nüfus Yapılanması.....	56
Türkmenlerin Yerleşim Bölgeleri	58
Saddam Rejiminin Türkmenlere Uyguladığı Baskı ve Zulüm	64
Yeni Yönetim Nasıl Olmalı?	69
Irak Türkmen Cephesi	74
SONSÖZ	76
Notlar.....	80

Giriş

Calligraphic signature

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı orduları büyük kahramanlıklar ve başarılar göstermelerine karşın, mensup oldukları İttifak'ın yenilmesi nedeniyle, yenik sayıldılar. Altı yüzyıldır dünyanın en büyük devletlerinden biri olan Devlet-i Ali Osmaniye'nin toprakları, bu büyük savaşın neticesinde, İngiltere, Fransa, İtalya ve hatta Yunanistan gibi ülkeler arasında paylaşılmaya başlandı. Galip devletlere Osmanlı topraklarını zapt etme imkanı tanıyan Mondros Mütarekesi'nin ardından, Anadolu'nun dört bir yanı düşman orduları tarafından işgal edilmeye başlandı. Bu fiili işgalin ardından gelen Sevres Anlaşması ise, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün ve topraklarının Batılı ülkeler tarafından bölüşülmesinin resmi ilanıydı. Sevres'e göre, Türkler için vatan olarak sadece Orta Anadolu'da küçük bir toprak parçası bı-

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Çerçek Çözüm

rakılıyordu.

Ancak Türk Milleti bu plana boyun eğmedi. I. Dünya Savaşı sona erip ateşkes imzalandığında elindeki topraklar ne ise, bundan geri adım atmayacağına yemin etti ve bunu tüm dünyaya duyurdu. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde kabul ve ilan edilen Misak-ı Milli (Milli Ant), son derece haklı olarak, ateşkes sırasındaki sınırların korunacağını ve düşmanın oldu-bittilerinin kabul edilmeyeceğini hükme bağlıyordu.

Sonra da Türk Milleti, Misak-ı Milli'de çizilen hudutları korumak ve işgalden kurtarmak için, yine Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde, Milli Mücadele'yi başlattı. Doğu Anadolu'yu işgal eden Ermeniler, Kazım Karabekir Paşa komutasındaki ordumuz tarafından püskürtüldü. Güneydoğu Anadolu'ya el uzatan Fransızlar, yerel halkın gösterdiği kahramanca direnişle durduruldu. Batı Anadolu'yu işgal eden Yunan kuvvetleri ise, önce yerel Kuvay-ı Milliye

grupları, ardından Ankara Hükümeti'nin kurduğu düzenli ordu tarafından yenilgiye uğratıldılar. Misak-ı Milli, 1912'den beridir sürekli savaşlar ve işgallerle yorulmuş olan Anadolu halkının gösterdiği olağanüstü bir cesaret, kahramanlık, azim ve inançla gerçeğe dönüştü. İşgal altındaki yurt toprakları kurtarıldı.

Ancak Misak-ı Milli sınırları içinde olmasına rağmen kurtarılamayan, oyun ve hilelerle Türkiye'den gasp edilen bir vatan toprağı vardı: Musul Vilayeti. Musul, Kerkük ve Süleymaniye

Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk'a başlarken "vaziyet ve manzara-i umumiye"yi şöyle çiziyor: "Osmanlı Devleti'nin dahil bulunduğu grup, Harb-i Umumide mağlup olmuş, Osmanlı ordusu her tarafa zedelenmiş, şeraiti ağır bir mütakerename imzalanmış. Büyük Harbin uzun seneleri zarfında millet, yorgun ve fakir bir halde."

Ancak tüm bu olumsuzluklara rağmen Türk halkı Mustafa Kemal Paşa önderliğinde olağanüstü bir cesaret, kahramanlık, azim ve inanç örneği göstermiş ve işgal altındaki yurt toprakları kurtarılmıştır.

Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasının ardından galip devletler hemen işgale girişti. İngilizler, Musul ve civarıyla İskenderun'u ele geçirdi. 13 Kasım 1918'de Müttefik donanmalarına ait gemiler İstanbul Limanı'na demirleyip, karaya 3500 asker çıkardı. Fransızlar Dört Yol'u, Mersin'i ve Pozantı'yı ele geçirdi. İtalyanlar ise Antalya'ya, Fethiye'ye ve Kuşadası'na girdi. Yukarıda galip devletlerin başkanları soldan itibaren ABD Başkanı Wilson, Fransa Başbakanı Clemanceau, İngiliz Başbakanı Lloyd George ve İtalya Başbakanı Vittorio Orlando.

sancaklarını içeren bu Osmanlı vilayeti, Mondros Ateşkesi yürürlüğe girdiğinde (31 Ekim 1918, saat 12.00'de), Osmanlı ordusunun kontrolündeydi. Ali İhsan Paşa'nın komutasındaki Türk ordusu, İngiliz ilerleyişini durdurmuş ve Musul'u güvence almıştı. Mütareke şartlarına göre bu andan itibaren yeni bir askeri operasyon yapılmaması, orduların mevcut durumlarını muhafaza etmeleri gerekiyordu. Ancak İngilizler, detaylarını ilerleyen sayfalarda inceleyeceğimiz bir hile ile, Musul'a yürüdüler ve savaşın yeniden başlamaması için geri çekilen Osmanlı ordusundan kenti gasp ettiler. Haksız bir şekilde elde ettikleri vilayetten bir daha da çıkmadılar. Kurtuluş Savaşı sonrasında

Sevr Anlaşması Ankara Hükümeti tarafından geçersiz sayıldı. İstanbul'da da Ankara'ya karşı yayın yapan gazeteler dahi tepkide bulundu, şehirde genel yas ilan edildi. Resimde anlaşmanın imzalanması.

ise, bölgenin Türkiye'ye değil, kendi mandaları altındaki Irak'a verilmesi için diplomatik baskılar, manevralar ve oyunlar yaptılar. Türkiye'nin bölgede halk oylaması yapılması istediğine karşı çıktılar ve konuyu kendilerinin büyük nüfuzu altında olan — Türkiye'nin ise üye bile olmadığı — Milletler Cemiyeti'ne havale ettiler. Eğer halk oylaması yapılsaydı, Musul vilayetinde yaşayanların büyük çoğunluğu, İngiliz Mandası altındaki Irak yerine bağımsız Türkiye'ye katılmak isteyeceklerdi.

Kısacası eğer uluslararası hukukun gerekleri ve bölge halkının istekleri gözetilseydi, "Kuzey Irak" olarak bildiğimiz Musul, Kerkük ve civarı, bugün Türkiye'nin bir parçası olacaktı. Bu, bilinmesi ve asla unutulmaması gereken bir gerçektir.

SEVR MUAHEDESİNE GÖRE OSMANLI

İMPARATORLUĞUNUN PARÇALANMASI

- İnce Mevkâdîmîne göre sınırlar
- Bugünkü Mevkâdîmîne
- İnce Mevkâdîmîne
- İngiltere - İtalya - Fransa Fransız sâhil mevkiinden
- Aralık 10 Ağustos 1920 İngiltere & İtalya
- İttihâd İttihâdî mevkâdîmîne İtalyan & İngiltere
- Vilâyet İttihâdî mevkâdîmîne Ermenilerden
- 1914 İt. Türk - Rus sâhilinde
- 16. Mart 1921 İttihâd Mevkâdîmîne İttihâdî Türk - Rus sâhilinde
- 3 Haziran 1926 İttihâd Mevkâdîmîne mevkâdîmîne İttihâdî sâhilinde
- 20 Eylül 1921 İttihâd İttihâdî mevkâdîmîne Türkçe - Suriye sâhilinde
- İnce Mevkâdîmîne göre sınırlar
- İnce Mevkâdîmîne mevkâdîmîne göre sâhil mevkiinden

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Peki bu tarihsel gerçek bugün için ne ifade etmektedir?

Bu sorunun cevabının "Kuzey Irak'ı yeniden ele geçirmek" olmadığını hemen belirtelim. Böyle bir hedef, yani Türkiye'nin askeri güç kullanarak bölgeyi fethetmesi gibi bir düşünce, gerçekçi değildir, Başta ABD olmak üzere uluslararası topluluğun böylesine bir girişime engel olacağı, dahası Kuzey Irak'taki halkın önemli bir bölümünün buna karşı koyacağı açıktır. Zaten Türkiye'nin böyle bir politikası yoktur ve hiç olmamıştır. Büyük Önder Atatürk'ün "**Yurtta Sulh, Cihanda Sulh**" ilkesine sonu-

Musul ve çevresinde,
çoğunluğu Kürt ve Türkler
oluşturuyordu. O tarihte
Kürtler de, Türkiye'ye
katılmaktan yanaydı.

Osmanlı kuvvetleri Musul ve çevresini elde tutabilmek için olağanüstü bir direniş gösterdiler ve bunda da başarılı oldular. Ancak savaştan sonra İngilizlerin baskısı ve İstanbul Hükümeti'nin emriyle Musul'u terk edip Nusaybin'e kadar çekildiler.

na kadar bağlı olan devlet erkanımız, başta Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Komuta Kademesi olmak üzere, Türkiye'nin Kuzey Irak'a yönelik bir işgal hedefinin ve niyetinin hiçbir zaman var olmadığını defalarca ifade etmişlerdir.

Dolayısıyla Türkiye'nin Irak'a — ve diğer Osmanlı bakiyesi ülke ve bölgelere — yönelik politikası, barışçı ve dostane bir yaklaşımla yakın kültürel ve ticari ilişkiler kurmak, siyasi olarak da ortak politikalar geliştirip uygulamak temelinde olmalıdır. Kuzey Irak ise bu açıdan birinci derecede öncelik sahibidir: Çünkü bu bölge Türkiye'nin yanbaşındadır ve 1980'li yılların başlarından bu yana ülkemizde büyük acılara neden olmuş ayrı-

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

lıkçı terör hareketiyle de yakından ilgilidir. Ülkemizdeki Kürt kökenli vatandaşlarımızı kışkırtmak isteyen bölücü akım, Kuzey Irak'ta hem zemin bulmakta hem de oradaki Kürt grupların siyasi hedefleriyle kendisinininki arasında paralellik kurarak moral destek sağlamaktadır.

Türkiye'ye hasmane duygular besleyen bir Kuzey Irak tablosunun ortaya çıkması, bu nedenlerle, son derece sakıncalı olur. Bunun aksine, Türkiye'ye dost bir Kuzey Irak tablosunun ortaya çıkması ise, ülkemizin en önemli meselelerinden biri olan "Güneydoğu Sorunu"nun çözümünde çok önemli bir katkı sağlar.

Dolayısıyla, **Türkiye'nin "Musul-Kerkük Politikası"nın temelinde, bu bölgeyle zaten var olan kültürel ve ticari bağların güçlendirilmesi, bölgede istikrarsızlık ve kargaşanın önlenmesi, bölge insanlarının kalplerinin ve zihinlerinin kazanılması, kısacası Türkiye'ye dost bir "Kuzey Irak tablosu" inşa edilmesi hedefi yer almalıdır.**

Bu tezi mümkün kılan en önemli etken, bugün "Kuzey Irak" olarak bildiğimiz coğrafyada

Musul'dan görüntüler

yaşayan üç önemli etnik grubun da Türkiye ile yakın tarihsel, dini ve kültürel bağlarının oluşudur. Bu üç grup, sırasıyla, **Kuzey Irak'lı Kürtler, Türkmenler ve Sünni Araplar**'dır.

Kürtler, asırlardır Türklerle birlikte ortak bir yaşam kurmuş, ortak bir geçmişi paylaşmış bir halktır. Özellikle Osmanlı döneminde Türkler ve Kürtler arasındaki birliktelik perçinlenmiştir. Osmanlı'nın çöküşü sırasında Arnavut ve Araplar arasındaki diğer bazı Müslüman grup ve aşiretlerin aksine, Kürtler Osmanlı'ya sadakat göstermeye devam etmişler, İngilizlerin kışkırtmalarına karşı Türk ordusunun yanında yer almışlardır. Kuzey Iraklı Kürtlerin akrabaları, bugün hala sınırın kuzeyinde, Türkiye'de yaşamaktadır. Kürtleri Türkiye ve Türk Milleti aleyhinde kışkırtmak için onyıllardır sürdürülen çeşitli propaganda-lara rağmen, tarihsel olarak Türklerle kardeş bir millet olan Kürtlerin Türkiye tarafından kazanılmaları mümkündür. Bunun detaylarını ilerleyen sayfalarda inceleyeceğiz.

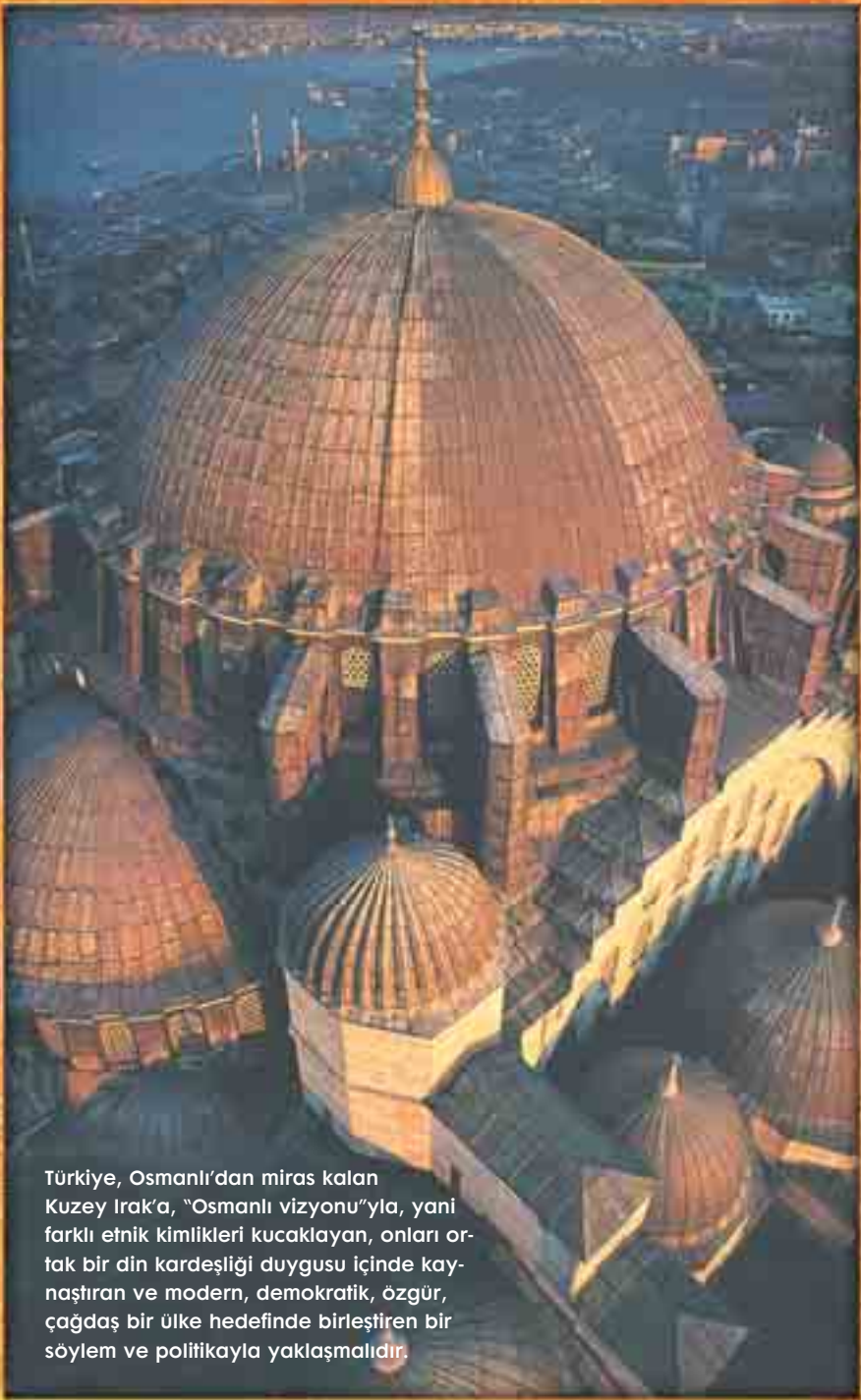

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Fatih Sultan Mehmet

Kuzey Irak'taki ikinci önemli etnik unsur ise, nüfusları 2 milyonu aşkın olmasına rağmen uluslararası topluluğun ve kamuoyunun hemen hiç ilgi göstermediği **Türkmenler**'dir. Türk dilini konuşan, etnik olarak Türk olan ve Türkiye'den 80 yıl önce kopmuş olmalarına rağmen hala bu ülkeye anavatan gözüyle bakan Türkmenler, hiç kuşkusuz Türkiye'nin bölgedeki en önemli stratejik ortağıdır. Nitekim özellikle son dönemde Türkmenler ile Türkiye arasındaki dayanışma ve işbirliğinde önemli bir artış görülmektedir. Türkmenlerin yeni kurulacak Irak yönetiminde daha etkin hale gelmeleri, Bağdat'taki önemli pozisyon-

Türkiye, Osmanlı'dan miras kalan Kuzey Irak'a, "Osmanlı vizyonu"yla, yani farklı etnik kimlikleri kucaklayan, onları ortak bir din kardeşliği duygusu içinde kaynaştıran ve modern, demokratik, özgür, çağdaş bir ülke hedefinde birleştiren bir söylem ve politikayla yaklaşmalıdır.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Osmanlı Devleti armalarından biri

larda söz sahibi olmaları, özellikle de kendi bölgelerinde yerel yönetime hakim olmaları, Türkiye tarafından mutlaka desteklenmesi gereken son derece önemli ve haklı taleplerdir.

Bölgede bulunan üçüncü etnik unsur ise **Sünni Araplar**'dır. Türk Milleti ile aynı dini anlayışa sahip olan bu insanların çoğunun akrabalarının ülkemizde yaşadığının hep akılda tutulması gerekir. Irak'ta onyıllardır süren Sünni Arap iktidarının ABD'nin ikinci Irak savaşı ile birlikte tarihe karıştığı ve Irak'ın geleceğinin büyük olasılıkla ülkenin çoğunluğunu oluşturan Şii Araplar tarafından belirleneceği hesaba katılırsa, Kuzey Irak'taki Sünni Arapların da kendilerini kucaklayacak bir Türkiye'ye sıcak bakacakları sonucuna varmak güç olmaz.

Bu üç farklı etnik yapının varlığı, Türkiye'nin bölgeye geniş bir perspektiften bakmasını gerektirmektedir:

Türkiye'nin, bölgede kültürel, ekonomik ve siyasi bir etki elde edebilmesi, bölgenin kalkınmasında rol oynaması ve geleceğinde söz sahibi olması içinse, sadece Türkmenlerin değil, tüm bölge halkının desteğini kazanması gerekmektedir.

III. Selim döneminde sarayda bir bayram töreni

dir. “Kürtlere karşı Türkmenler” şeklinde bir denklem ortaya koymak, bölgedeki gerilimi artırmak ve Türkmenleri tehlikeye atmaktan başka bir sonuç vermez. (Türkmenleri korumanın yolu, onlar ile Kürtlerin arasını bulmak, bir kısım Kürtlerin etnik radikalizmini sakinleştirmekten geçmektedir.) Türkiye, Osmanlı’dan miras kalan Kuzey Irak’a, “Osmanlı vizyonu”yla, yani farklı etnik kimlikleri kucaklayan, onları ortak bir din kardeşliği duygusu içinde kaynaştıran ve modern, demokratik, özgür, çağdaş bir ülke hedefinde birleştiren bir söylem ve politikayla yaklaşmalıdır.

Kitabın bu Giriş kısmında özetlediğimiz tüm bu tarihsel gerçekleri ve stratejik vizyonu, ilerleyen sayfalarda daha detaylı olarak ele alacağız.

**Musul-Kerkük
Meselesinin
Tarihçesi**

©

Musul Bölgesi, I. Dünya Savaşı sonlarına kadar Batılı kaynaklarda genellikle, Irak'tan ayrı

olarak, yukarı "El-Cezire" bölgesi içinde gösterilmekteydi. I. Dünya Savaşı'ndan sonra ise bölge, siyasî sebepler yüzünden, bir başka deyişle İngiltere'nin menfaatleri gereğince, Irak'ın parçası olarak kabul edildi ve öyle tanımlandı.

Gerçekte bölge, son bin yıldır Türk egemenliği altında oldu. Musul, ilk olarak 1055-1056 yıllarında Selçuklu Devleti'ne bağlandı. Bu tarihten itibaren Türkleşen Musul, I. Dünya Savaşı sonuna kadar farklı Türk devlet ve beylikleri tarafından yönetildi ve Türkler tarafından bir vatan toprağı olarak kabul edildi. Osmanlı Devleti öncesinde bölgede hepsi de Türk devlet ve beylikleri sayılan Zengiler, Timurlular, Akkoyunlular ve Safeviler hakimiyet kurdu.

Musul, Kerkük ve Türkmener İçin Gerçek Çözüm

Musul, Osmanlı hâkimiyetine ise Yavuz Sultan Selim'in 1514 tarihli Çaldıran Seferi'yle girdi. Kanuni Sultan Süleyman'ın 1534-1535 yıllarında gerçekleştirdiği Bağdat Seferi'yle bu hâkimiyet perçinlendi. Osmanlı hâkimiyeti ile birlikte Musul; Süleymaniye, Kerkük ve Musul sancaklarından meydana gelen bir vilâyetin merkezi oldu. 20. yüzyılın başlarında Musul vilayetinin nüfusu 350.000 civarındaydı.

Avrupalı sömürgeci devletlerin Musul üzerindeki emelleri ise, bu bölgenin çok önemli bir petrol yatağı olduğunun anlaşılmasıyla başladı. Özellikle İngiltere, 1910'lu yılların başından itibaren, gerek petrol kaynakları gerekse Hindistan yolu açısından taşıdığı stratejik yol nedeniyle Irak'ın geneline ve özellikle de Musul vilayetine göz dikti.

I. Dünya Savaşı, Avrupalı sömürgeci devletlerin hayallerini gerçekleştirmeleri için büyük bir fırsat oldu. Henüz savaş devam ederken İngiltere ve Fransa, gizlice imzalanan Sykes-Picot Anlaşması ile Ortadoğu'yu bölüşmüşler, Irak'ın İngiliz sömürgesi olması karara bağlanmıştı. Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya safında savaşa katılması, İngiltere ile Osmanlı'yı Ortadoğu'da karşı karşıya getirdi. İngiliz saldırısı ile açılan Irak Cephesi'nde, Hindistan'dan gönderilen İngiliz kuvvetleri Basra'ya çıkarak kısa zamanda Bağdat'a kadar ilerlediler. Ancak Osmanlı Orduları İngiliz ilerleyişini durdurdu ve Irak Cephesi'nde önemli başarılar elde etti.

Burada özellikle 1916 yılındaki Kut'ul-Amer zaferini be-

lirtmek gerekir. Dicle nehrinin kıyısındaki bu kasaba, İngilizler tarafından ele geçirildikten sonra Halil Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunca kuşatılmış ve İngilizler ağır kayıplar vererek teslim olmak zorunda kalmışlardır. I. Dünya Savaşı'nın tarihçesini anlatan bir makaleye göre, bu zafer, "İngiliz ordusunun tarihindeki en büyük aşağılanmadır. Türkler — (ve onların müttefiki olan) Almanya — içinse, çok önemli bir moral takviyesi olmuş ve Ortadoğu'daki İngiliz etkisini tartışılmaz bir biçimde azaltmıştır."¹ Bu zaferin en önemli yönlerinden biri ise, bölgedeki Arapların hepsinin İngilizlere karşı Osmanlı ordusunun yanında yer almış, hatta bazılarının çatışmaya katılmış olmasıdır. Kut'ul-Amer, Osmanlı'nın Türk olmayan Müslüman tebasının, Osmanlı'ya sadakatini gösteren çok önemli bir tarihsel gerçektir ve tüm Arapların Osmanlı'ya ihanet ettikleri yönündeki asılsız söylemi geçersiz kılmaktadır.

Osmanlı orduları, Irak cephesindeki bu büyük başarıya rağmen, savaşın son iki yılında geri çekilmek zorunda kaldı. Ancak Irak'ın kuzeyini yine de başarıyla korudu. 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalandığı sırada Ali İhsan (Sabis) Paşa 6. Ordu Kumandanı olarak Musul'da bulunuyordu. İngilizler ise ani bir işgal hareketi ile Musul'a egemen olmak istiyorlardı.

Mütareke'nin yürürlüğe girdiği andan (31 Ekim 1918 günü, saat 12.00'de) itibaren, 6. Ordu birlikleri batıdan doğuya doğru Rakka, Miyadin, Telâfer, Dibeke, Çemçemal, Süleymaniye hattı üzerinde yer alıyordu. İngiliz kuvvetleri ise EI-Hazar, Gayya-

Musul, Kerkük ve Türkmener İçin Gerçek Çözüm

Yavuz Sultan Selim'in 1514 tarihli
Çaldıran Seferi'ni tasvir eden bir tablo

Bilim Araştırma Vakfı

I. Dünya Savaşı'nda yenik düşen Osmanlı Devleti ile Müttefikler arasında ateşkes görüşmeleri Ekim 1918'de Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda bulunan Agamemnon zırhlısında başladı. 30 Ekim 1918'de Müttefikleri temsilen İngiliz amiral Arthur Calthorpe ile Osmanlı heyeti arasında imzalanan antlaşma çok ağır maddeler içeriyordu. Yanda antlaşmayı imzalayan Osmanlı heyeti. Önde solda Rauf Bey (Orbay), yanında müsteşar Reşat Hikmet, arkada sağda heyetin kalbi Ali Bey (Türkgedli), Tevfik Bey ve Bahriye yaveri Sait Bey görülmektedir.

re, Altınköprü, Kerkük, Hanikin hattında bulunuyordu.² Yâni Mütareke'nin imzalandığı gün, Kerkük merkezi hariç, Musul ve Musul vilâyetinin büyük bir kısmı Osmanlı Ordusu'nun elinde idi. Mütareke hükümlerine göre bölgede bulunan bütün kuvvetlerin yerlerinde kalmaları gerektiği halde, İngiliz kuvvetleri buna uymadılar. İlerlemeye devam eden İngilizler, 1 Kasım'da Hamamalil'e girdiler. Buradan Musul'u işgal edecekleri tehdidinde bulunarak Türk kuvvetlerinin Musul şehrinden 5 km. kuzeye çekilmelerini istediler.

Ali İhsan Paşa, İngilizler'in bu talebini Sadrazam'a bildirdi. Bir seri telgraf görüşmeleri sonucunda Sadrazam, Ali İhsan Paşa'ya 8 Kasım tarihli telgrafı ile, kan dökülmesini engellemek

Mondros Mütarekesi'ni imzalayan hükümette sadrazam olan Ahmet İzzet Paşa, Ankara'yla iyi ilişkiler kurmak istedi. Mustafa Kemal de bu deneyimli komutana, her dönemde saygı gösterdi, diğer komutanlardan ayrı tuttu. Resimde ortada Ahmet İzzet Paşa ve Mustafa Kemal 1917'de Diyarbakır'da.

için, 15 Kasım günü şehrin boşaltılması emrini verdi. Ali İhsan Paşa, bu emre uygun olarak 10 Kasım'da Musul'u İngilizlere terk etti, ordu karargahı ile birlikte Nusaybin'e doğru çekildi.³

Kısacası Musul, Mütareke hükümlerine ve uluslararası savaş kurallarına aykırı bir şekilde işgal edildi. Misak-ı Milli'ye göre güney sınırlarının tesbiti meselesinde Mütareke'nin yürürlüğe girdiği andaki ordumuzun fiili durumunun temel bir kıstas olarak dikkate alınması, bu nedenle son derece haklı ve önemli bir karardır ve İngiliz olup-bittisine karşı milli haklarımızı korumak anlamına gelmektedir.

Misak-ı Milli, son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı tarafından 28 Ocak 1920 tarihli gizli oturumda kararlaştırıldı. Misak-ı Milli'nin birinci maddesi, Türkiye'nin güney sınırlarını belirliyordu. Bu maddede şöyle yazılıydı:

Kerkük'ten bir görünüş

“Osmanlı Devleti”nin özellikle Arap çoğunluğunun yerleşmiş olduğu (30 Ekim 1918 günkü Mütareke yapıldığı sırada) düşman ordularının işgali altında kalan bölgelerin geleceğinin, haklarını serbestçe açıklayacakları rey sonucu belirlenmesi gerekir; söz konusu mütareke çizgisi içinde din, soy ve amaç birliği bakımlarından birbirlerine bağlı olan, karşılıklı saygı ve özveri duyguları besleyen soy ve toplum ilişkileri ile çevrelerinin koşullarına saygılı Osmanlı-İslâm çoğunluğunun yerleşmiş bulunduğu kesimlerin tümü ister bir eylem, ister bir hükümle olsun, hiçbir nedenle birbirinden ayrılamayacak bir bütündür”.

Buna göre mütareke hattı esas alındığında Musul, Kerkük ve Süleymaniye'nin ve diğer tarafta Hatay bölgesinin Anadolu'nun ayrılmaz bir parçası olduğu açıldı.

Mütareke anında Türk Ordusu'nun Gayyare'de bulunduğu gerçeği tüm kaynaklarca kabul edilmektedir. Sadece Kerkük sancağı 31 Ekim tarihi itibarıyla İngiliz kuvvetlerinin eline geç-

miş olarak gösteriliyorsa da⁴ Nejat Kaymaz, General Sedat Doğruer'in eserine dayanarak "Kerkük'ün de savaşın durması gereken saatten sonra İngilizler'in eline geçmiş olabileceği" ihtimalinin kuvvetle muhtemel olduğuna işaret etmektedir. Aslında bunun bir ihtimal olmadığını, kesin bir gerçeği ifade ettiğini Mustafa Kemal Paşa'nın tespitlerinden anlamak mümkündür. Mustafa Kemal Paşa daha Misâk-ı Millî ilân edilmeden önce Ankara'ya gelişinin ertesi günü Ziraat Okulu'nda yaptığı 28 Aralık 1920 tarihli konuşmasında haksız işgali dile getirerek Musul'un Mütareke anında Türk Ordusu'nun hâkimiyetinde bulunduğunu ifâde etmiş, İngiliz işgalini İstanbul'un işgalinde olduğu gibi haksız ve Mütareke hükümlerine uymayan bir teşebbüs olarak değerlendirmiştir.

Ancak İngilizler'in Musul'u işgal etmeleri askeri anlamda bir statü değişikliğinden başka bir anlam taşımayacaktı. Musul'u işgal ettiler, fakat bölgeye hâkim olamadılar. Bölgedeki aşiretleri kontrol altında tutma konusunda başarısız oldular. Kerkük ve Süleymaniye halkı İngiliz himayesine karşı direnişe geçti. Kürt, Arap veya Türkmen olsunlar, tüm Müslüman kabileler İngilizler'e vergi vermekte direnmişler, sık sık İngilizlere karşı eylemler düzenlemişlerdir. Musul halkı, Ankara'da ilk Meclis'in açılmasıyla güçlenen Millî Mücâdele hareketine de destek vermiştir. Hatta bölgede bulunan Araplar dahi İngilizler'e karşı Mustafa Kemal Paşa ile işbirliğine girmişlerdir. Tarihçi Mim Kemal Öke, İngiliz arşivlerine dayanarak Musul'daki Arap ve

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Kürtler'in, İngiliz himayesindeki Kral Faysal'a değil de Anadolu'daki Milli Mücadele hareketine dayanmayı tercih ettiklerini ifade etmektedir".³

Musul halkının tüm unsurlarının (Kürt, Türkmen ve Arapların) Osmanlı'ya ve yeni kurulan Ankara hükümetine karşı gösterdikleri bu sadakat karşısında Ankara hükümeti de duyarlı davranmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın 1 Mayıs 1920 tarihinde B.M.M.'nde yaptığı konuşma, Musul konusundaki düşüncesini ve savunduğu politikayı açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

*"Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudut meselesi tayin ve tespit edilirken, hudud-u millîmiz, İskenderun'un cenubundan (güneyinden) geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder. İşte hudud-u millîmiz budur dedik!"*⁴

Mustafa Kemal Paşa ve Ankara hükümeti, Musul konusundaki bu kararlılığı Lozan Konferansı'na kadar olan süre içinde çeşitli vesilelerle gösterdi. İngilizler'in Ocak 1921'de Erbil ve Revanduz arasında bulunan ve Ankara Hükümeti'ni destekleyen "Sürücü Aşireti"ne saldırmaları zerine Mustafa Kemal Paşa, Millî Mdfaa Vekleti'ne çektiği telgrafla Revanduz bölgesine asker gönderilmesini istedi".⁵ Bu görev Kaymakam ve Milis Yarbay zdemir Bey'e verildi. zdemir Bey, kuvvetleriyle başlangıçta bölgede oldukça önemli başarılar elde etti, ancak daha sonra geri çekilmek zorunda kaldı. zdemir Bey'in Revanduz'da kazandığı başarı, bölgedeki halk ve aşiretler üzerindeki nüfuzu Türk Genelkurmayı'nı Musul'un kurtarılması için bzı askerî tedbirlerin alınmasına sevk edecekti. Dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa 7 Eylül 1922 tarihli yazıyla El-Cezire Cephesi Kumandanlığından, Musul'a taarruz için gerekli hazırlıkların yapılmasını dahi istedi.⁶

Görüldüğü gibi Ankara Hükümeti, daha Lozan Konferansı'nın başlamasından önce Musul'un gerekirse silah yoluyla kurtarılması için İngilizler'e karşı bir harekt göze almıştı. Kuşkusuz Musul halkının tamamına yakınının işgalci İngilizlere karşı Ankara Hükümeti'nin yanında yer alması, böyle bir hareketin hem nedeni hem de haklı gerekesiydi. Ancak Türk Kuvvetleri'nden bir kısmının Batı Cephesi'ne kaydırılmak zorunda kalınması ve daha sonra Lozan Konferansı'nın başlaması, bu düşüncenin gerçekleşmesine engel oldu.

İsmet Paşa Ankara Hükümeti adına 24 Temmuz 1923 Salı günü saat 15:09 ile 15:15 arasında Lozan Barış Antlaşması'nı imzalıyor.

Lozan Konferansı'nda üzerinde en çetin tartışmaların yürütüldüğü konu ise "Musul Meselesi" oldu. Türkiye için hayatî bir öneme sahip olan Musul, I. Dünya Savaşı'nın galibi olarak Lozan Konferansı'na egemen olan İngiltere için de gerek zengin "petrol kaynakları" ve gerekse "Hindistan yolunun emniyeti" bakımından ele geçirilmesi zorunlu görülen stratejik ve ekonomik öneme sahip bir bölgeydi. Türkiye ise, haklı olarak, Misâk-ı Millî'nin vazgeçilmez bir parçası olan ve üzerinde yaşayan insanların da kendisiyle dil, din, kültür ve tarih bağlarıyla bağlı olduğu Musul vilayetine sahip olmak istiyordu. Lozan'a giden Türk heyetinin başında olan İsmet Paşa, gerek T.B.M.M.'de yaptığı konuşmada gerekse Sapanca'da trende iken gazetecilere verdiği demecinde Türk heyetinin amacının Misâk-ı Millîyi gerçekleştirmek olduğunu ısrarla vurgulamıştı.⁷

Bilim Araştırma Vakfı

Musul meselesi, ilk olarak Lozan Konferansı'nın 23 Ocak 1923 tarihli oturumunda ele alındı. İsmet Paşa Türk tezini siyâsî, tarihî, etnografik, coğrafî, ekonomik ve askerî açılardan geniş bir şekilde ve son derece tutarlı bir biçimde savundu.

İsmet Paşa'nın bu konuşması incelendiğinde Musul'un bir Türk toprağı olarak tanımlanmasındaki gerekçelerin yanı sıra İngiltere'nin ortaya koymaya çalıştığı iddiaları da çürüttüğü dikkati çekmektedir.

Türk tezinin dayandığı temel noktalardan biri etnik sebeplerdir. Musul vilâyetinde yerleşik nüfus, 503.000 kişi olarak gösterilmiş, Türk-Kürt ayrımı yapılmaksızın çoğunluğun Türk olduğu vurgulanmış ve bölgenin Anadolu'dan ayrılamayacağı belirtilmiştir. İsmet Paşa son resmî Türk istatistiklerine dayanarak Musul'u meydana getiren unsurları şu şekilde göstermiştir:⁸

Türk	146.960
Kürt	263.830
Arap	43.210
Gayri Müslim	31.000
TOPLAM	503.000

İngiliz Heyeti'nin verdiği rakamlar ise şu şekildedir:

Türk	65.895
Kürt	452.720
Arap	185.763
Hıristiyan	62.225
Yahudi	16.865
TOPLAM	785.468

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Bu rakamlardan anlaşılacağı gibi, Araplarla Müslüman olmayan grupların Musul vilâyeti nüfusu içinde azınlıkta, Kürtler'le Türkler'in çoğunlukta olduğunu İngiliz temsilcileri de kabul etmiştir. İsmet Paşa'nın ortaya koyduğu diğer argümanlar ise şu şekilde özetlenebilir:

☞ Musul vilâyetinde oturanlar yeniden Türkiye'ye bağlanmayı ısrarla istemektedirler; çünkü, sömürgeleşmiş bir halk olmaktan çıkarak, bağımsız bir devletin yurttaşları olacaklarını bilmektedirler. (Bu, aslında Musul'un Türkiye'ye bağlanmasını gerekli kılan en önemli değerdir ve günümüz için de geliştirilecek bir "Musul stratejisi" için en önemli değer olmalıdır.)

Mustafa Kemal Paşa ve Ankara hükümeti, Musul konusunda oldukça kararlı bir tutum sergilemiştir.

“Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudud meselesi tayin ve tespit edilirken, hudud-u millîmiz, İskenderun’un cenubundan (güneyinden) geçer, şarka doğru uzanarak Musul’u, Süleymaniye’yi, Kerkük’ü ihtiva eder. İşte hudud-u millîmiz budur dedik!”

Mustafa Kemal Atatürk

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

☞ Coğrafi ve siyasal bakımlardan, bu vilâyet, Anadolu'yu tamamlayan bir parçadır. Musul ancak Anadolu'ya bağlı kalmakla gerçek çıkış yerleri olan Akdeniz limanlarıyla sıkı ilişki kurabilecektir.

☞ Hukukî bakımdan hâlâ Osmanlı Devleti'nin bir parçası olan Musul için İngiltere'nin yapacağı bütün antlaşmaların ve sözleşmelerin hukukî açıdan hiçbir değeri olamaz.

☞ Anadolu'nun güney kesimlerini birleştiren yolların kavşak noktası olan Musul'un ticaret ilişkileri ve bu bölgenin güvenilirliği bakımından Türkiye'nin elinde olması zorunludur.

☞ Musul vilâyeti, Türkiye'nin birçok başka parçaları gibi, savaşın durmasından sonra ve yapılmış sözleşmelere aykırı olarak Türkiye'den alınmıştır. Bu yüzden, aynı durumda kalmış öteki bölgeler gibi, Musul'un da Türkiye'ye verilmesi gerekir.

Ancak Musul'u elde etmeye kararlı olan İngiliz heyeti bu gerekçelere karşı çeşitli demagogilerle direndi ve Musul meselesi konferansın ikinci celsesine bırakıldı. İkinci celse görüşmelerinde meselenin iyice çıkmaza girmesi üzerine Türk heyeti yeni bir çözüm önerdi: Plebisit, yani halkoyu. Musul'da bir oylama yapılmalı ve vilayet halkına Türkiye'ye mi yoksa İngiliz mandası altındaki Irak'a mı katılmak istedikleri sorulmalıydı. Son derece akılcı, adilane ve makul olan bu teklif Lord Curzon tarafından kabul edilmedi. Gerekçe ise oldukça şaşkıncıydı. Curzon'a göre, bölge halkının oy verme alışkanlığı yoktu. Bu konuda tecrübe sahibi olmadıklarından plebisitin amacını anlayamayacak-

Türk Temsilciler Kurulu 11 Kasım 1922'de Lozan'a geldi, fakat konferansın bir hafta ertelendiğini öğrendi. Bunun üzerine Paris'e geçen İsmet Paşa burada Fransız Başbakanı Poincare ile görüştü ve değişik toplantılara katıldı. Lozan'a başdelege olarak katılan İsmet Paşa'nın yanısıra Sağlık Bakanı Dr. Rıza Nur ve eski Maliye Bakanı Hasan Bey (Saka) delege olarak katılıyorlardı. Bunların dışında da geniş bir danışman ve çevirmen topluluğu bulunuyordu.

larını ileri sürdü. Bu samimiyetsiz argüman, İngilizlerin koruduklarını ve haklarını savunduklarını iddia ettikleri bölge halkını küçümsediklerini, onlara kendi geleceklerini tayin etme hakkını kesinlikle tanımadıklarını gösteriyordu. İngiltere, Musul halkına, dönemin egemen ideolojisi olan Sosyal Darwinizm gözüyle bakıyor, onları sözde güdülmesi ve İngiliz çıkarları için sömürülmesi gören "ilkeller" olarak görüyordu.

Plebisit teklifi karşısında Lord Curzon'un ikinci önemli manevrası Musul meselesinin, I. Dünya Savaşı'nın ardından galip devletler tarafından kurulan Milletler Cemiyeti'ne havale edilmesi ve kararın cemiyet tarafından verilmesi teklifiydi. Bu teklif İngiltere'nin müttefikleri tarafından da desteklenmiştir. An-

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

cak elbette ki bu istek İngiltere'nin Musul meselesini neredeyse kendine havale etmesi anlamına geliyordu. Çünkü İngiltere Milletler Cemiyeti'nin kurucusu ve en güçlü birkaç üyesinden biriydi. Bu kuruluşun İngiliz çıkarlarına aykırı bir karar vermeyeceği çok açıktı. Türkiye ise Milletler Cemiyeti'ne üye bile değildi.

Dolayısıyla Türk heyeti İngiltere'nin bu tuzak teklifini kabul etmedi. Türkiye'nin Musul'dan vazgeçmeyeceğini ifade etti. Lozan Konferansı'nın sonraki celselerinde de bir gelişme olmadı. 4 Şubat'ta yeni bir barış projesi hazırlayan İngilizler ve müttefikleri barış görüşmelerinin kesilmesi tehdidinde bulunarak bunu Türk heyetine kabul ettirmeye çalıştılar. İsmet Paşa bu teklifi kabul etmedi ancak 4 Şubat 1923 tarihinde yazılı bir teklif yaparak Musul meselesini Türkiye ile İngiltere arasında bir yıl içinde ortak bir anlaşmayla çözümlenmek üzere konferans programından çıkarılmasını istedi. Görüşmeler aynı gün sona erdi ve Türk heyeti yurda döndü.

Kısacası, Lozan Barış Konferansı Musul meselesini çözüme kavuşturamadan sona erdi. Mesele Lozan Antlaşması'ndan sonra Haziran 1926 tarihine kadar sürüncemede kalacaktı. Üç yıllık bir zaman dilimi içerisinde mesele önce 19 Mayıs 1924 tarihinden itibaren Haliç Konferansı'nda ele alınacak, daha sonra Milletler Cemiyeti Meclisi'nde görüşülecek ve nihayet, Haziran 1926 tarihli Ankara Antlaşması ile neticelenecekti.

Bu sürede yaşanan gelişmeler ise, aslında Türk tezinin haklı olduğunu gösteriyordu. Musul hakkında, Kürt, Türkmen veya

Arap olsun, Türkiye'ye katılma yönündeki eğilimler ağır basmaya devam etti. Özellikle Kürtlerin Türkiye'ye ve Ankara'ya olan bağlılığı dikkat çekiciydi. Bitlis Mebusu Yusuf Ziya Bey, TBMM'de yaptığı konuşmada, bir Kürt olarak, "Bir insanı ikiye bölmek veyahut herhangi bir parçasını ayırmak mümkün değil ise, Musul'u Türkiye'den ayırmak da mümkün değildir" diyerek, bölgede Türkler ve Kürtler arasında bir ayrılığın olmadığını savunmuştu.⁹

Uyuşmazlığı gidermek amacıyla 19 Mayıs 1924'de İstanbul'da İngiltere'yle başlayan ikili görüşmelerde İngiltere'nin Irak lehine Hakkari üzerinde de hak iddia etmesi üzerine Konferans'tan sonuç alınamadı. Bunun üzerine İngiltere Musul meselesini 6 Ağustos'ta Milletler Cemiyeti'ne götürdü.

Milletler Cemiyeti Musul meselesini 20 Eylül 1924'te görüşmeye başladı. Görüşmelerde Türk tarafı daha önceki görüşlerinde ısrar ederek Musul'da bir halk oylaması yapılmasını istediye de İngiltere bu talebi de daha önce Lozan'da yaptığı gibi "bölgede yaşayan halkın cahil olduğu ve sınır işlerinden anlamadığı" gibi küstah bir gerekçeyle kabul etmedi.¹⁰ Milletler Cemiyeti, 30 Eylül 1924'te bir soruşturma kurulu kurulmasını kararlaştırdı. Komisyon başkanlığına da Macaristan'ın eski başbakanlarından Kont Teleki getirildi. Komisyon Irak'ta incelemede bulunarak Musul halkının görüşlerine başvuracaktı. Komisyon, çalışmalarını sürdürdüğü sırada İngilizlerin saldırgan tavırları ve kuzeye doğru yeni toprakları işgal etmesi, kanlı olayların mey-

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

dana gelmesine neden oldu. Bunun üzerine Konsey, 28 Ekim 1924'te bir sınır tanımı yaparak "Brüksel Hattı" adıyla ve geçici mahiyette bir Türk-İrak sınırı tespit etti. Soruşturma Komisyonu hazırladığı raporu 16 Temmuz 1925'te Cemiyet Meclisi'ne sundu. Raporda yer alan temel görüşler ana hatlarıyla şöyleydi:

- ☞ Brüksel Hattı'nın coğrafi sınır olarak tespit edilmesi,
- ☞ Musul vilâyetinde çoğunluğun, sayıları 500 bini bulan Kürtler'den meydana geldiği,
- ☞ Kürtler'in Türk ve Arap nüfustan fazla olduğu,
- ☞ 1928 yılında sona erecek olan Irak'taki manda yönetiminin 25 yıl daha uzatılması,
- ☞ Bölgedeki Kürtlere yönetim ve kültürel haklarının verilmesi kaydıyla Musul'un Irak yönetimine bırakılması,
- ☞ Milletler Cemiyeti Meclisi'nin, bölgenin iki ülke arasında taksimine karar vermesi halinde Küçük Zap çizgisinin sınır olarak kabul edilmesi,
- ☞ Milletler Cemiyeti, Irak'taki manda yönetiminin uzatılmasını ve Kürtler'e imtiyazlar tanımak suretiyle bölgenin Irak'a bırakılmasını uygun görmediği takdirde, Musul'un Türkiye'ye bırakılmasının uygun olacağı,
- ☞ İngiltere'nin Hakkari üzerindeki iddia ve isteklerinin kabul edilmemesi.

Türkiye'nin bu komisyon raporuna itiraz etmesi üzerine, Konsey, 19 Eylül 1925'te La Haye Adalet Divanı'ndan görüş istedi. Divan'ın verdiği karar, Milletler Cemiyeti Meclisi'nin işi-

Bilim Araştırma Vakfı

ni kolaylaştırır nitelikteydi. Milletler Cemiyeti Meclisi, Türkiye'nin karşı çıkmasına rağmen, 8 Aralık 1925'te Divan'ın kararını benimsediğini açıkladı. Hemen arkasından da 16 Aralık 1925'te Soruşturma Komisyonu Raporu'nu kabul ederek, Brüksel Hattı'nın güneyindeki toprakların Irak'a bırakılmasını kabul eden kararını aldı.

Türkiye'nin Milletler Cemiyeti kararına tepkisi büyük oldu. Ancak dönemin iç sorunları, Türkiye'nin henüz yeni savaştan ıkmaş olması ve uluslararası alanda yalnız konumda bulunması, daha fazla direnilmesine engel oldu. Türkiye defalarca Musul konusundaki İngiliz oyunlarını kabul etmeyeceğini açıklamasına rağmen sonunda mecbur bırakılarak, Cemiyet Meclisi kararına uydu ve 5 Haziran 1926'da yapılan Ankara Antlaşması ile Musul'u Irak'a terketmeyi kabul etti.

Ankara Antlaşması, "sınır, iyi komşuluk ilişkileri ve genel hükümler" adı ile üç kesim ve toplam 18 maddeden meydana geliyordu. Antlaşmanın bir ve ikinci maddesi Türk-Irak sınırını tespit etmiş, 14. madde ise bölgedeki petrol gelirinin %10'unun 25 yıl süreyle Türkiye'ye bırakılmasını öngörmüştü. Ancak Türkiye daha sonra 500 bin İngiliz lirası karşılığında bu hakkından vazgeçti.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Musul'un Kaybedilişinin Bilançosu

Musul vilayeti, Türkiye'nin hakkı olmasına rağmen ondan alınmıştır. Bu vilayette yaşayan insanların da rızasına aykırı olan bu uygulamanın hiçbir siyasi, tarihsel, hukuksal haklılığı yoktur.

Bu çok açık bir gerçek olduğu için, genç Türkiye Cumhuriyeti Musul'dan vazgeçmemek için büyük çaba göstermiştir. Büyük Önder Atatürk, bu konuda son derece ısrarlı ve kararlı davranmıştır. Değişik tarihlerdeki demeçlerinde Musul'un anavatanından ayrılmaz bir Türk yurdu olduğunu defalarca vurgulamıştır.

Öyle ki Lozan Konferansı sonrasında Musul konusunun çıkmaza girmesi, Türkiye'yi, bölgeyi savaşıarak kazanma düşüncesine dahi yöneltmiştir. Konferansın başarısızlığa uğraması halinde karşılaşılabilecek güçlükler için o zamanki adı Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti olan Savunma Bakanlığı tarafından "çok gizli" kaydıyla bir harekât planı hazırlanmış, fakat uygulanmamıştır.¹¹

Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa, Musul üzerine bir askerî harekâtı çeşitli zamanlarda müzakere etmişler, hatta Kâzım Karabekir Paşa'ya Musul'un alınması için teklifte dahi bulunmuşlardır.¹² Tüm bu askeri operasyon düşünceleri, TBMM hükümetlerinin ve Mustafa Kemal Paşa'nın Misâk-ı Millînin gerçekleştirilmesi hususundaki hassasiyetinden ve özellikle de Musul'a verdikleri değerden kaynaklanmaktadır.

Bilim Araştırma Vakfı

Musul'un kaybedilişini hazırlayan gelişmeleri özetlersek, şöyle bir tablo çıkarabiliriz:

Bu süreçte Türkiye'ye karşı oynanan ilk oyun, Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra Kerkük sancağının İngilizler tarafından haksız işgalidir.

İkinci oyun ise Lozan Konferansı'nda Türk heyetinin Musul'un Türkiye'ye verilmesi amacıyla sağlam temellere dayanarak savunduğu mükemmel tezine rağmen, İngiliz baskısı ile Musul meselesinin sonraya bırakılması ve Milletler Cemiyeti'ne havalesidir.

Musul meselesinde İngiltere'nin şiddetle direnmesi bölgenin petrol kaynakları açısından zengin oluşu, stratejik önemi ve İngiltere'nin imparatorluk yolları üzerinde oluşundan dolayıydı. Bölgenin sahip olduğu bu özellikler, İngiltere'nin ısrarcı, uzlaşmaz ve baskıcı tutumuna neden olmuştu. İngiltere'nin ortaya

Dicle nehri kenarına kurulmuş
olan Musul'dan bir görünüş
(Eski iç kale yapıları)

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

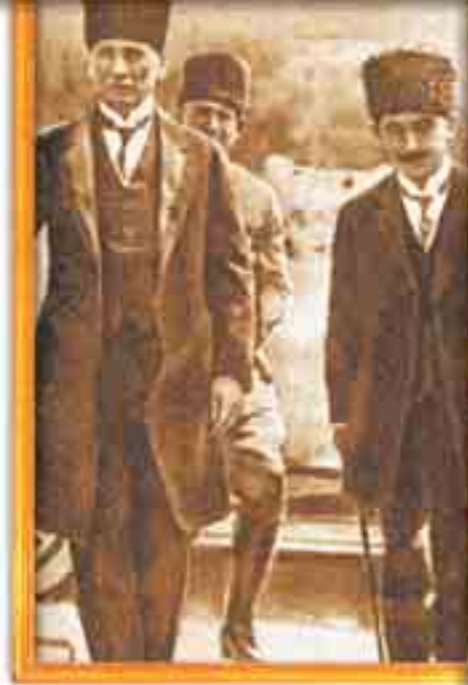

Yendiklerini sandıkları Türk Milleti'nin yeniden ayağa kalkarak düşmanlarını püskürtmesi ve haklarını geri istemesi, İngiliz yönetimini hem şaşırtmış hem de öfkelenmişti. Resimde, İstanbul'un işgal sırasında Galata Köprüsünde İngiliz birlikleri görülüyor. İşgal günlerinde Mustafa Kemal Paşa İslam dünyasına seslenen bir bildiri yayınlamış ve, "Bu hareket maneviyatı bozamayacak, kuvvetlendirecektir." demişti.

koyduğu bu tavrın bir diğer sebebi de 1920'li yıllarda hâlâ Türk Milleti'nin hayat hakkını tanımak istememesiydi. Yendiklerini sandıkları Türk Milleti'nin yeniden ayağa kalkarak düşmanlarını püskürtmesi ve haklarını geri istemesi, İngiliz yönetimini hem şaşırtmış hem de öfkelenmişti.

İngiltere'nin bu tavrı karşısında Türkiye'nin dış politika meselesindeki yalnızlığı, Musul'un kaybedilmesinde öne çıkan önemli bir nedendi. Bu yalnızlık, Milletler Cemiyeti'nde açıkça görülüyordu. Türkiye, Cemiyet'in üyesi bile değildi. İngiltere ise

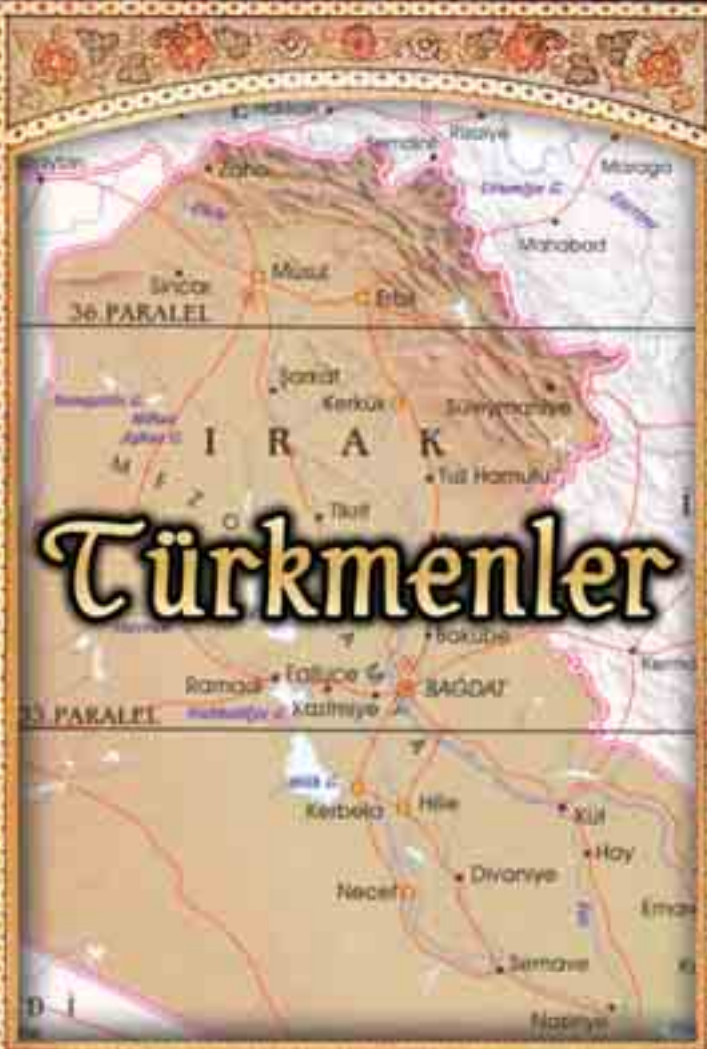
Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa, Musul üzerine bir askerî harekâtı çeşitli zamanlarda müzakere etmişler, hatta Kâzım Karabekir Paşa'ya Musul'un alınması için teklifte dahi bulunmuşlardır. Tüm bu askeri operasyon düşünceleri, TBMM hükümetlerinin ve Mustafa Kemal Paşa'nın Misâk-ı Millînin gerçekleştirilmesi hususundaki hassasiyetinden ve özellikle de Musul'a verdikleri değerden kaynaklanmaktadır. Yandaki resimde Lozan Konferansı dönüşünde İsmet Paşa ile Mustafa Kemal Paşa beraber görülüyor.

asli ve kurucu üyesiydi. Bu yapıdaki bir kurumdan Türkiye lehine bir kararın çıkması oldukça zordu. Bunun yanı sıra İngiltere; Irak, Milletler Cemiyeti, Soruşturma Komisyonu ve dünya kamuoyu üzerinde özellikle propaganda alanında üstün bir durumdaydı.

Tüm bu tarihe içinde belki de en önemli olan nokta ise, Türkiye'nin tam iki kez Musul'da halk oylaması yapılmasını istemiş olmasıdır. Bu, elbette, Türkiye'nin Musul halkının kendisine olan sevgi ve bağlılığından endişe duymadığı için ileri sürülmüş bir tekliftir.

O zamanlardan günümüze miras kalacak bir politika varsa, o da bu sevgi ve bağlılığı yeniden tesis etmek, Kuzey Irak'taki insanların kalbini ve zihnini kazanarak, Türkiye'yi bölge itibar, nüfuz ve etki sahibi bir güç yapmak olmalıdır.

Türkmenler

Türkiye'nin eski "Musul Vilayeti"ne, yani Kuzey Irak'a bakışında çok önemli bir pay taşıyan bölge gerçeklerinin başında, kuşkusuz buradaki Türkmen soydaşlarımız gelmektedir. Sayıları 2 milyonu aşan, buna karşı geçmişteki Irak rejimleri tarafından çoğu zaman yok sayılan ve asimile edilmek istenen, uluslararası topluluk tarafından da garip bir şekilde gözardı edilen Türkmenlerin güvenliği, huzuru ve refahı, Türkiye açısından hem ahlaki hem de politik bir sorumluluktur.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Türkiye'nin bu konuda izlemesi gereken stratejiyi ve politikaları incelemeden önce, genel olarak Türkmenleri tanımak gerekir.

Bin yılı aşkın bir süredir Irak'ta yaşayan Türkmenler köklü bir geçmişe sahiptir. Osmanlılar döneminde yönetimde oldukça etkili olan Türkmenler, Irak halkının eğitilmiş ve aydın bir bölümünü oluşturmaktadır.

Türkmenlerin dağlık ve ova bölgeleri arasındaki coğrafi konumları, yaşadıkları bölgelerin çoğunlukla Kürt bölgeleri ile içiçe olması, bir yandan petrol zengini olan Kerkük'teki nüfus ağırlıkları ve diğer yandan da Kerkük'ün ulaşım açısından stratejik bir konuma sahip olması, Türkmenlerin siyasi istikrarı sağlamak için politik denklemlerde dengeleyici bir unsur olmalarını sağlayabilir.

Türkmenler Orta Asya'dan gelen bir Türk kavmidir. Türkmen adını MS 11. yüzyıldan bu yana kullanmışlardır. Önce Farsça olan "Türkmanend" kelimesi zaman içinde "Türkmen"e dönüşmüştür. Bu şekliyle de Fars tarihçisi olan Kalgırdizi'nin kitabında yer almıştır. Ayrıca Abu El-Fazıl El-Behkî, "Oğuz" anlamına gelen Türk ifadesini tüm yazılarında kullanmıştır.

Tarihçi Ebu Sait, Türkmenler'in, Selçukoğulları Dönemi'nde Anadolu'yu fetheden Türklerin büyük bir nesli olduğunu yazar. Ona göre, Mezopotamya ve Horasan'da yerleşip İslam diniyle şereflenen, daha sonra Anadolu, Irak ve Ortadoğu devletlerine akımlar yapan Türkmenler, Oğuz Türkmenlerindedir.

Türk boylarının en büyüğü olan Oğuzlar, tarihte en büyük imparatorluk sayılan Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğunu kurmuşlardır.

Türkmen adı hakkında birbirinden ayrı birçok görüş ortaya atılmıştır. Tarihçi Ebu Fida'ya göre bu ad, Türkmenlerin İslam'ı kabul etmesinden sonra doğmuştur. Türkmenlerin bu adı almasının nedeni, Horasan ve Mezopotamya Türklerinin Müslüman olduktan sonra "tercüman" diye adlandırılmalarıdır. Çünkü bu cemaat, Arap fatihleriyle Müslüman olmayan Türkler arasında tercüman olarak görev yapmıştır. Bu ünvan zamanla değiştirilerek Türkmen olmuştur. Bir diğer görüş ise "Türkmen" kelimesinin, "Türk" ve "iman" kelimelerinin birleşmesiyle doğan ve "İmanlı Türk" anlamına gelen bir ifadenin kısaltılmış hali olduğudur.

Tarihçi Derbülü, "Oğuzhan'a mensup olan bazı oymaklar Horasan'ın batısına göç ederek orada yerleşti ve babaları döneminden kalan sert şiveyi kullandıklarından dolayı Horasan halkı tarafından Türk'e benzer adını aldılar" demektedir. Rus Partold da bu konuda, "Türkmen adı aslı meçhul olan bir kelimedir. İlk defa MS 10. yüzyıla ait olan kitaplarda kullanılmaya başlanmıştır" demektedir. Tarihçi Dr. Faruk Somer'e ait bir görüş de, MS 10. yüzyılda İslam devletleri ile ticari ilişkiler sonucu Müslüman olan Oğuz oymaklarının çoğuna Türkmen adı verildiğidir. Bu ad geliştirilerek iki çağdan sonra Oğuz adı yerine kullanılmıştır. Türk tarihçisi Yılmaz Öztuna'ya göre ise, Müslümanlar

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

“Türkmen” adını Müslüman Oğuz Türklerine vermişlerdir. Ayrıca bu kelime MS 11. yüzyılda Oğuz adının eş anlamı olarak göçebe Oğuz kabilelerine de verilmiştir.

Kısacası Türkmen kelimesinin Türklerin İslamiyeti kabul etmelerinden sonra Oğuz boylarına verilen bir isim olduğu konusunda pek çok tarihçi hemfikirdir. Bu kelimenin Müslüman Türkleri ifade etmek için kullanılması, Kuzey Iraklı Türkler ile Anadolu Türkler arasında hiçbir fark olmadığını gösteren önemli bir gerçektir.

Irak'ta Türkmenlerin Tarihi Kökeni

Türkmenler Irak'a büyük topluluklar halinde hicret etmişlerdir. Bu hicret Horasan'a vali olarak gelen “Übeydullah Bin Ziyat” döneminde -yani hicri 54 yılında- gerçekleşmiştir. Übeydullah Türkmenlerden 2000 okçu ve savaşçı seçip Irak'a göndererek Basra'da yerleşmelerini sağlamıştır. Bu savaşçıları da Übeydullah, Basra'daki Irak limanına yapılan dış saldırılar ve Yemen'de isyan eden oymakları bastırmak amaçları ile kullanmıştır. Ayrıca bu Türkmenler, Araplarla karışıp Kuran-ı Kerim'in dili olan Arapça'yı öğrenmiş ve Allah'ın rızası için İslam düşmanları ile savaşmaya başlamışlardır. Yazılı belgeler, Übeydullah Bin Ziyat'ın, Türkmenleri askeri yerlere girip Basra'daki Irak limanını kurmak ve iç isyanını bastırmak gibi işlerinde kullanan ilk Arap önder olarak belirtirler.

Böylece Irak'a Türkmen hicreti askeri nedenlerden dolayı devam etmiştir. Daha sonra Irak'ta yerleşip ticaret, sanayi, ziraat ve siyaset gibi değişik işlerde çalışmışlardır. İşlerinde emanet ehli ve dürüst olan Türkmenler, Emevi Devleti'nin ilgisini çekip büyük bir kısmı orduda önemli görevlere gelmiştir. Bu sayede de Türkmenler, Emevi Dönemi'nden bu yana Irak ve Arap tarihinde önemli bir rol almıştır. Abbasi Dönemi'nde de bu etkinlikleri sürmüştür. Böylece Türkmenler birbirini takip eden dalgalar şeklinde Irak'a girip Abbasilerin çatısı altında Araplarla kaynaşmışlardır. Hicri 145 yılında Halife Ebu Cafer El-Mansur, Bağdat şehrini yapıp devletine başkent olarak tanıdıktan sonra, Türkmenlere de özel konut yerleri tahsis etmiştir.

Bu gerçekler, Osmanlı fetihlerinden asırlar önce de Irak'ta önemli bir Türkmen varlığı bulunduğunu göstermektedir. Bölgenin Osmanlı idaresine girmesinden sonra ise Türkmen nüfusu ve etkinliği daha da artmıştır. Osmanlı seferi ile çok sayıda Oğuz Türkü Irak'a girmiş ve yerleşmiştir. 1638 yılında IV. Murat'ın Bağdat seferinin ardından kent, Emevi idaresinden çıkarılmış ve Osmanlı'ya sadık olan Türkmenler buraya yerleştirilmiştir. Yeni gelen Türkler ve eskiden burada olan Türklerle aynı yerde yerleşip kaynaşmışlar ve böylece Irak'ta tek bir Türkmen etnik grubu oluşmuştur.

Türkmenlerin bölgedeki Araplar ve Kürtlerle olan ilişkileri de hemen her zaman dostane ve barışçıl olmuştur. Hepsi de ortak bir Müslüman kimliğinde birleşen bu üç halk, Osmanlı yö-

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

netiminde geçen asırlar boyunca barış ve huzur içinde yaşamıştır. Bölgede huzursuzluklar, çatışmalar ve baskılar ise, Osmanlı yönetiminin yıkılmasının ardından başlamıştır.

Irak'ta Türkmenlerin Durumu

Osmanlı'nın Musul vilayetinin İngiltere tarafından haksız bir biçimde Türkiye'den alınması, Türkmenlerin Anadolu'dan kopmalarıyla sonuçlanmıştır. Bunun sonucunda giderek daha fazla Arap milliyetçiliği temelinde tanımlanan bir ülkede azınlık durumuna düşmüşlerdir.

Türkmenlere karşı Irak devletinin tavrı zaman içinde değişikliğe uğramış ve istikrarsız bir seyir izlemiştir. 1925'te ilan edilen anayasada hiçbir etnik gruptan söz edilmediği gibi Türkmenlerden de söz edilmemiştir. Ancak 1932'de Irak devletinin İngiliz mandasından çıkarak bağımsızlığını kazandığı günlerde Irak'ın Milletler Cemiyeti'ne verdiği beyannamede; Irak Türkmenlerinin haklarının korunacağı, varlıklarının tanınacağı, kendi dillerinde eğitim yapmalarına izin verileceği, Türk dilinin Türk bölgelerinde resmi dil olmasının ötesinde, bu bölgelerde görev yapacak memurların mümkün olduğunca Türk kökenli olacağı konularında güvenceler verilmiştir. Çeşitli değişiklikler geçiren bu anayasa, krallık rejiminin yıkılması ve cumhuriyetin kurulması ile yerini 1958 Anayasası'na bırakmıştır. Yeni anayasa Irak'ı bir yandan Arap anavatanının bir parçası, diğer yandan

Bilim Araştırma Vakfı

ise Arapların ve Kürtlerin vatani olarak gösterirken anayasada Türkmenlerden söz edilmemiştir.

Irak'ta 1925 yılında çıkan ilk anayasa Kürtçe, Arapça ve Türkçe olarak basılmıştır. 1950 yılında hkmet, okullarda Türkçe dilinin kullanılmasını azaltmaya başlamıştır. Daha sonra 24 Ocak 1970 tarihinde resmi bir kanunla ilkokulda Türkçe eēitim yapma kararı aldıktan bir yıl sonra aynı hkmet, aynı kararı yok sayıp okulları kapatarak Türkçe ile eēitim yapmayı yasaklamıştır.

**Türkmenler,
Kerkük'te nüfus
açısından önemli
bir paya sahiptir.
Resimlerde
Kerkük Kalesi
görülüyor.**

4 Mart 2003, Vakit

Ortadoğu Osmanlı'yı öznlüyor

Milyarlarca sığınmacı çıkarı Türkiye kazzarır

Ortadoğu, savaşın süren bir istikrar, barış ve huzur dönemini yaşamıştı. Bölgede huzursuzluklar, çatışmalar ve baskılar ise, Osmanlı yönetiminin yıkılmasının ardından başlamıştı. Dünya basınının en önde gelen gazete ve dergilerinde de bu gerçeği doğru-

The Guardian Osmanlı gitti, sorun başladı

28 Mart 2003, Milliyet

İHSAN DÖRTKARDEŞ DHA

İngiliz The Guardian gazetesinin yazarlarından Timothy Ash, Osmanlıların göçkârlarını bir yarı Ortadoğu ve Balkanlar'da İngilizce kelimelerle sorularla birer yarı Osmanlılaşmış bir dille, "Bazı Osmanlı devletleri için en yekânenin varlığını sürdürmek için diye düşünürsünüz" dedi. Ash, Osmanlı İrak'teki kölelik ve

"Kürt devletleri" olarak tanımladığı sorularla İrak'teki diğer etnik gruplar ve Türkiye'nin bu etnik grupları bölge ülkeleri arasında kavgalı sınırlardan çıkarması için bir tabloyu ortaya çıkarmaya çalışıyor. Ash, aynı ilhamı etti:

Sınırları kim çizecek?

"Bu soruların cevabı, Osmanlıların sınırlarını çizdikleri İrak'te olduğu gibi, bugün de aynı soruların cevabıdır. Kürtlerin birleşik devlet ve Türk Kürtlerin birleşik devletleri İrak'ten ayrılmalarıdır. Ya İrak'teki sınırları kim çizecek? Ya İrak'teki sınırları kim çizecek? Ya İrak'teki sınırları kim çizecek? Ya İrak'teki sınırları kim çizecek?"

3 Aralık 2002, Türkiye

Dünyanın
dikkatini
çekti...

Osmanlı gitti barış bitti

New York Times
yazarı,
Amerika'nın
savaşın
başlangıcı
öçürme
sürecinde
Osmanlı
yönetiminin
yıkılmasının
ardından
başlamıştı.

Osmanlı
yönetiminin
yıkılmasının
ardından
başlamıştı.

New York Times yazarı, Osmanlı yönetiminin yıkılmasının ardından başlamıştı. Dünya basınının en önde gelen gazete ve dergilerinde de bu gerçeği doğru-

Ortadoğu asırlar boyu devam eden bir istikrar, barış ve huzur dönemi yaşamıştır. Bölgede huzursuzluklar, çatışmalar ve baskılar ise, Osmanlı yönetiminin yıkılmasının ardından başlamıştır. Dünya basınının en önde gelen gazete ve dergilerinde de bu gerçeği doğru-

NEW YORK TIMES'A GÖRE OSMANLI IMPARATORLUĞU BITTİ HAKİMİYETİNDEKİ TOPRAKLARDA ÇATIŞMALAR BAŞLADI

OSMANLI IMPARATORLUĞU'NUN SINIRLARINDA BUGÜN 45 ÜLKENİN BAYRAĞI DALGALANIYOR

ÇATIŞMA BÖLGELERİ

CEZAYİR 1830'da Fransa tarafından işgal edildi. 1962'de bağımsızlığını ilan etti. Bugün Fransa ile ilişkileri gergin.

ALJİRYA 1830'da Fransa tarafından işgal edildi. 1962'de bağımsızlığını ilan etti. Bugün Fransa ile ilişkileri gergin.

KÜRDİSTAN VE ERZURUM 1918'de İngilizler tarafından işgal edildi. 1922'de Türkiye'ye bırakıldı. Bugün Türkiye ile ilişkileri gergin.

KÜRDİSTAN 1918'de İngilizler tarafından işgal edildi. 1922'de Türkiye'ye bırakıldı. Bugün Türkiye ile ilişkileri gergin.

İRAN 1918'de İngilizler tarafından işgal edildi. 1922'de Türkiye'ye bırakıldı. Bugün Türkiye ile ilişkileri gergin.

İRAN 1918'de İngilizler tarafından işgal edildi. 1922'de Türkiye'ye bırakıldı. Bugün Türkiye ile ilişkileri gergin.

Osmanlı'nın hayaleti peşimizi bırakmıyor

Amerikan gazetesi New York Times'a göre... 'Irak'ta demokrasiyi yaşatmak için...'

OSMANLIYI ARIYORLAR

Kafkaslar'dan Balkanlar'a ve Ortadoğu'ya kadar birçok ülkede bugün var olan savaşların Osmanlı hükümetinin bitiminden sonra ortaya çıktığı, yabancıların göndemide...

Osmanlı'nın...
Çünkü...
Bu...
...

4 Aralık 2002, Ortadoğu

10
Mart
2003,
Vatan

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Türkmenlerin en kötü dönemi ise, Irak halkının diğer unsurları için de son derece korkunç bir devir olan Baas iktidarındır. Saddam Hüseyin'in kanlı rejimi ile özdeşleşen bu iktidar boyunca Türkmenler büyük baskılara maruz kalmıştır. Bazı liderler tutuklanıp yargılanmış ya da suni yargılarla hapiste yatmışlardır. Irak hükümeti devamlı olarak Türkmen nüfusunu azaltmaya çalışmıştır. Dolayısıyla şimdiye kadar Türkmen nüfusunu tespit eden tarafsız bir sayım yapılmamıştır. 1957 yılında yapılabilecek sonuçları 1959'da açıklanan sayımda Irak'taki Türkmenlerin sayısı yaklaşık 567.000 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu, tüm Irak nüfusunun yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır. Ama Irak Hükümeti her türlü yolu deneyerek bu gerçeği saklamaya çalışmıştır.

Nüfus Yapılanması

Bugüne kadar Irak'ta yayınlanan bütün istatistiki bilgiler, Bağdat'taki baskıcı rejimin asimilasyonist tutumu gereğince gerçek dışı rakamlardan meydana gelmiş ve Irak'ta yaşayan Türkler %2'lik bir oranla gösterilmiştir. Dolayısıyla yabancı araştırmacılar yayınladıkları eserlerinde ve özellikle ansiklopedilerinde hep bu yanıltıcı kaynaklara dayanmışlardır. İşin en ilginç yanı ise Türkmen nüfusu üzerindeki hesapların ustaca yapılmamış olmasıdır. Irak Planlama Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu bilgiler ışığında, yönetimin iddialarını basit bir matematiksel hesapla çürütmek mümkündür. Irak Türkmen Cephesi'nin bir yayınında bu konuda şunlar yazılıdır:

Gülkent Parkı, Erbil

1981 yılı istatistik tahminlerine göre 1.227.025 nüfuslu Musul, 402.067 nüfuslu Selahattin, 567.957 nüfuslu Kerkük, 637.778 nüfuslu Diyala ve 632.252 nüfuslu Erbil gibi Türkmenlerin bulunduğu vilayetlerin nüfus toplamı 3.467.269'dur. Aynı tahminlere göre Irak'ın toplam nüfusu 13.669.689'dur. Irak'ta yayınlanan kaynaklarca Türk nüfusun %2'lik bir nispet ettiği iddia edildiğine göre, bölgede bulunan 3.467.269 nüfusun sadece 273.393'ü Türktür ki, bu da bölgeye göre %7.88'lik bir oran demektir. Yani Irak'ın Türklerle meskun vilayetlerinde "her 100 kişiden ancak 8'i Türk'tür" anlamına gelir. Ancak bölge gezildiği zaman bu rakamın gerçeklerden ne kadar uzak olduğu hemen göze çarpmaktadır. Hatta bazı vilayetlerde bunun tersini iddia etmek daha doğru ve daha mantıklı olur. Ayrıca 1960'a kadar Kerkük nüfusunun %95'inin Türk olduğu bilinmektedir. Ancak daha sonra güdülen Araplaştırma politi-

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

kası nedeniyle on binlerce Arap ailesi Kerkük'e yerleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Kürtlerle meskun civar illerdeki köylerin yıkılması, Kürtlerin de Kerkük'e göç etmelerine neden olmuştur. Dolayısıyla 1980' li yıllarda Kerkük'teki ezici Türk yoğunluğu zedelenmiş ve %95' lik oran %75'e düşürülmüştür.

1957 Krallık Dönemi'nde yapılan sayımda Irak'ta 500.000 Türkmenin yaşadığı belirtilmiş ve 1959'da yayınlanan sayım verileri, sayılarının 567.000 olduğunu göstermiştir. Irak'taki yıllık nüfus artış hızı, yapılan hesaplamalara göre %3.296'dır. 1959 yılını baz alarak bu verilere göre 1994 yılında Irak'ta yaşayan Türkmen sayısı ise: $n P1 = P0 (1+t)$ $35 P1 = 567.000$ $(1+0.03296) P1 = 1.764.029$ olarak bulunur, bu da Irak'ın iddialarını başka bir yöntemle çürütmektedir. Dolayısıyla, Irak'ta gelmiş-geçmiş iktidarlar ve özellikle Saddam Hüseyin'in baskıcı rejimi her ne kadar Türk nüfusunu gizlemiş ve az göstermiş olsa bile, Kerkük, Erbil, Musul vilayetleri, Selahattin ile Diyala'nın ilçe ve köyleri ile Bağdat'ta yaşayan 300.000 civarındaki Türkmen nüfusunun en düşük rakamla iki milyunun üzerinde olduğunu ispatlamaktadır.¹³

Türkmenlerin Yerleşim Bölgeleri

Irak'ta bin yılı aşkın bir zamandan beri varlık gösteren Türkmenler, ülkenin kuzey ve orta bölgesinde yaşamaktadırlar. Türkmenler günümüzde Musul, Erbil, Kerkük, Diyala ve Selahattin illerinin sınırları ile başkent Bağdat'ın birkaç mahallesin-

de de bir şerit boyunca yayılmış bulunmaktadırlar.

*İngiliz İhtilali sırasında Erbil' in siyasi valisi olan W. R. Hay, bölge hakkında yazdığı bir kitapta şöyle demektedir: "Belli bir şerit üzerinde bazı şehirler vardır. Bu şehirlerde yerleşik vatandaşlar Türkçe konuşurlar. Bu şerit, çoğunluğu Kürt olan bölgeyle çoğunluğu Arap olan bölgeyi birbirinden ayırır. Kerkük, Türklerin yoğun olduğu merkezdir. I. Dünya Savaşı' ndan önce nüfusu 30.000 idi. Şehrin etrafında da Türkçe konuşulan birçok köy vardır."*¹⁴

Türkmenlerin yerleştiği bölgeler Irak'ın kuzeyinin dağlık alanları ile orta ve güney bölgeleri arasındadır. Türkmenlerin yaşadıkları bölge, kuzey doğudan güney batıya kadar bir şerit şeklinde Irak'ın kuzey batısındaki Telafer'den güney doğusundaki Mendili'ye kadar uzanmaktadır. En önemli bölgeler de şunlardır:

1- Kerkük: Kerkük şehri, Türkmenlerin en önemli yerleşim yeri olmasının yanı sıra onların sembolü durumundadır. Dünyanın en önemli ansiklopedik kaynaklarının başında gelen Encyclopedia Britannica, Kerkük'ü tarif ederken "şehrin nüfusu Türkmen, Arap ve Kürt soyundan insanlardan oluşur" demektedir, yani Türkmenlerin en önemli etnik grup olduğunu kabul etmektedir.

Kerkük tarihte 'Kerhini' ve 'Kerhine' adlarıyla da anılmıştır. İslam tarihine de Hicret'in 5. yüzyılında girmiştir. 'Kerkük' adı ise Türkmenlerin Irak'ta kurduğu Karakoyunlu Devleti dö-

Kerkük şehri, Türkmenlerin en önemli yerleşim yeri olmasının yanısıra onların sembolü durumundadır. Resimlerde Kerkük'ten çeşitli görüntüler yer alıyor.

neminde, başka bir deyişle Hicret'in 7. yüzyılında tanınmıştır.

2- Erbil: Erbil şehri Türkmenlerin eski yerleşim merkezlerinden biridir. Irak'ın kuzeyinde bulunan Erbil, kuzeyden Türkiye ve doğudan da İran ile sınırlıdır. Erbil şehri altın çağını 1190-1223 yılları arasında Sultan Muzafferettin Kukebri döneminde yaşamıştır. 1438 yılında da Türkmenlerin kurduğu Karakoyunlu Devleti'nin yönetimine girmiştir. Türkmenler sayı olarak Erbil'de çoğunlukta olmalarına rağmen şehrin etrafındaki Kürt köylerinden göçler nedeniyle zamanla ikinci duruma düşmüşlerdir.

3- Selahattin: 1976 yılına kadar kentte Türkmenlerin varlığının bulun-

madığı söylenmektedir. Ancak Kerkük şehrinden Tuz Hurmatu ve El-Beyyat köyleri, 1976'da kurulan Selahattin kentine idari olarak dahil edilmiştir. Şu anda Türkmenler, Tuz Hurmatu ve El-Beyyat köylerinde yaşamaktadırlar.

4- Musul: Irak'ta ikinci büyük kent sayılan Musul, önemli merkezlerden biridir. Musul da bir Arap ve Irak Türk şehridir. Nineva olarak da bilinen doğu Musul'da 250 bin Irak Türkü yaşamaktadır. Türkmenler, Türkiye'den 70 km uzaklıkta olan Musul'da kuzey ve kuzey batıya uzanan hatta, Telafer'in

Irak'ın kuzeyinde bulunan Erbil şehrinden çeşitli görüntüler

Musul'dan çeşitli görüntüler

doğusundan ve Sincar'ın güneyinden başlayarak yerleşmişlerdir. Musul'un merkezi ve çevresinde yaklaşık 70 köyün bulunmasının yanısıra, bölgede 'Şebekler' olarak bilinen 50 köy daha yer almaktadır.

5- Telafer: Türkiye'de genelde ismi az duyulan, az bilinen Telafer, aslında Türkmenler için çok önemlidir. Telafer'in nüfusu neredeyse tamamen Türkmenlerden oluşur. 300.000 Türkmenin yaşadığı Telafer, Musul iline aittir ve dünyanın en büyük ilçelerinden biridir. %92'si Türk olan ve 200'den fazla köyü bulunan Telafer, Musul'dan 70 km uzaklıktadır. Telafer'de, El-Beyat, Alabay, Seyitler, İlhanlılar, Muratlı, Şeyhler, Babalar, Çulaklar, Çelebiler gibi önemli Türkmen aşiretleri bulunmaktadır.

1947 istatistiklerine göre Irak Türklerinin %54'ünün kentli oldukları ortaya konulmuştur. Bu da bize Irak Türklerinin Irak'ın en aydın kesimini oluşturduğunu gösterir. Kerkük, Musul, Erbil, Altın Köprü, Hanekin ve Bağdat gibi yerlerde yaşayan bazı Türkmenler, ticaret ve küçük sanatlarla meşgul olup, bazıları çeşitli ticarethaneler açmıştır. Bazıları çinicilik, nakkaşlık, hattatlık, terzilik, marangozluk gibi yaygın mesleki alanlarda çalışmışlardır. Irak Türkleri gerek Osmanlı döneminde gerekse daha sonra gelen yönetimler zamanında da memuriyet görevlerinde bulunmuşlardır. Irak Türklerinin çalışan nüfusunun çoğunu memurlar oluşturmaktadır. Ancak 1980'den sonra, özellikle de 1991'den sonra memur Türkmenlerin çoğu, görevlerinden uzaklaştırılmıştır.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Saddam Rejiminin Türkmenlere Uyguladığı Baskı ve Zulüm

Irak genelinde 1920 yılından günümüze kadar Türkmenleri asimile etmek ve bölgelerini Araplaştırmak amacıyla (hatta kimi zaman da Kürtleştirmek) çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Açık yerlerde Türkçe konuşmayı yasaklamak ve hatta telefonda kendi ailesiyle konuşanları cezalandırmak gibi insan haklarına tamamen aykırı kararlar alınmış ve uygulanmıştır. Yüzlerce Türkmen köy ve kasabası çeşitli bahanelerle yıkılmış, Türkmen halkı başka yerlere göçe zorlanmış, Irak'ın güneyinde yüz binlerce Arap'ın Türkmen bölgelerine yerleşmesi için kendilerine karşılıksız teşvik primleri verilmiş ve arazi dağıtılmıştır.

Bu baskıcı politikalar, 1950'lerden itibaren Arap dünyasında giderek yükselen "Arap Sosyalizmi"nin Irak'taki yansımalarıdır. Bu ideolojinin en acımasız temsilcisi olan Sadddam Hüseyin döneminde ise (1980-2003), Türkmenlere uygulanan baskının dozu daha da artmıştır. Bu baskıların bazı örnekleri şöyle sıralayabiliriz:¹⁵

* Birçok yerleşim yerinin Türkçe olan adları Arapçayla değiştirilmiştir.

* Hamzalı, Beşir, Yayçı Kümbetler, Karahasan, Sarıtepe, Topuzova, Yahyaova ve onlarca Türkmen köy ve yerleşim yeri yıkılmıştır.

* Devrim Komuta Konseyi'nin 29 Ocak 1976 tarih ve 41

no'lu kararı ile Kerkük ilinin adı Al-Tamim olarak değiştirilmiş ve en büyük ilçesi olan Tuzhurnatu, Saddam'ın doğum yeri olan Tikrit'e bağlanmıştır.

* 20 Ekim 1981'de 1391 no'lu karar ile Türkmenlerin Güney illerine tehcir edilmeleri kararlaştırılmıştır. Bu karar son aylarda Kerkük'te yeniden uygulanmaya konulmuştur.

* 27.09.1984 tarihinde 1081 no'lu karar ile Türkmenlerin arazilerinin istimlak edilerek güneyden getirilen Araplara dağıtılması sağlanmıştır.

* Yine aynı konseyin 8 Nisan 1984 tarih ve 418 sayılı kararı ve 11 Eylül 1989 tarih ve 434 sayılı kararı ile Kerkük'te Türkmenlerin

Babil'de de toplu mezar bulundu

Amerikalı askerler, Bağdat'ın 100 km güneyindeki Babil'de de bir ayar zamanda ölümlerle yüzlerce Iraklı'nın olduğu bir toplu mezar bulmuştu.

Saddam 750 bin kişiyi katletti

ŞİRKAS Mehmedin Çarçovi, 1982-2002 yılları arasında 750 bin kişiyi Saddam'ın katlettiğini açıkladı. Saddam'ın katlettiği kişilerin çoğunu Hırvatistan sınırlarındaki Srebrenica'da öldürdü. Çarçovi, Srebrenica'da 8 bin kişi öldürüldü. Çarçovi, Srebrenica'da 8 bin kişi öldürüldü. Çarçovi, Srebrenica'da 8 bin kişi öldürüldü.

Yine Irak'ta 750 bin kişi öldürüldü. Bu rakamın dışında, Suudi Arabistan'ın Kerkük bölgesi, Kerkük, Karbala, Bağdat ve Musul'da toplu mezarlar bulundu.

Öte yandan Irak'ta 750 bin kişi öldürüldü. Bu rakamın dışında, Suudi Arabistan'ın Kerkük bölgesi, Kerkük, Karbala, Bağdat ve Musul'da toplu mezarlar bulundu.

Kerkük'te toplu Türkmen mezarı

Kerkük'te toplu Türkmen mezarı bulundu. Mezarda 750 kişi öldürüldü. Mezarda 750 kişi öldürüldü. Mezarda 750 kişi öldürüldü.

Mezarda 750 kişi öldürüldü. Mezarda 750 kişi öldürüldü. Mezarda 750 kişi öldürüldü.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

gayrimenkul satın almaları yasaklanmıştır.

* Binlerce Türkmen, Irak yönetiminin insanlık dışı uygulamalarının kurbanı olmuştur. Bir o kadarı da kayıptır.

* Irak yönetiminin ırkçı ve insanlık dışı uygulamalarının en açık örneği, Saddam kuvvetlerinin 31.08.1996'da KDP'nin daveti üzerine Erbil'e yaptığı baskın sırasında yaşanmıştır. Irak kuvvetleri ve güvenlik birimlerinin, Türkmen okullarına, kültür merkezlerine düzenlediği baskınlar sırasında 34 Türkmen öldürülmüş veya tutuklanmıştır. Tutukluların akıbeti hakkında bugüne kadar aileleri ve Türkmen cephesi sağlıklı bir bilgi elde edememiştir. Konu, BM İnsan Hakları Komisyonu'nun (A/51/496/add.18 Kasım 1996) raporunda tescil edilmiştir.

Ülkede Türkmen varlığını yok etmek için uygulanan yoğun asimilasyon politikaları son zamanlarda etnik temizlik boyutuna varmıştır. Kerkük'ten uzaklaştırılan Türkmenlerin sayısı 2002 yılında 1000 aileyi aşmıştır. Bunların yerine Arap aileler yerleştirilmiştir. Türkmenleri göç ettirme ve yerlerine Arapları yerleştirme politikası çok eski bir politikadır ve Irak yönetimi tarafından yıllarca sistematik olarak yürütülmüştür.

Türkmenleri hedef alan diğer uygulamaların başlıcalarını sıralamak gerekirse:

* Türkmenlerin kendi dilleri ile eğitim yapmaları yasaklanmıştır.

* Resmi dairelerde bile aralarında ana dilleri ile konuşmaları yasaktır.

1950'lerden itibaren Arap dünyasında giderek yükselen "Arap Sosyalizmi"nin Irak'ta da yansımalarını görmek mümkündür. Bu ideolojinin en acımasız temsilcisi olan Saddam Hüseyin döneminde ise (1980-2003), Türkmenlere uygulanan baskının dozu daha da artmıştır. Ayrıca Saddam Hüseyin, Sünni bir aileden gelmiş olmasına rağmen Irak'taki Sünnilere karşı da şiddetli bir baskı ve zulüm politikası izlemiştir.

- * Türkmenlere gayrimenkul alım-satımı yasaklanmıştır.
- * Her türlü ticari aracın alım-satımı yasaklanmıştır.
- * Mahalle, köy ve şehirlerin Türkçe adları değiştirilmiştir.
- * Kerkük başta olmak üzere Türkmenlere ait verimli tarım arazileri yönetim tarafından istila edilerek yönetime yakın kişilere dağıtılmıştır.
- * Türkmen bölgelerinde, camilerde Türkmençe vaaz ve hutbe verilmesi yasaklanmıştır. Dini tören ve toplantılar bütün Türkmen bölgelerinde yasaklandığı gibi, Irak'ın genelinde de yasaklanmıştır.
- * Türkmenleri göç ettirme politikası vahşice uygulanmıştır.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Göç ettirilen Türkmenlere hiçbir tazminat ödenmediği gibi, gönderildikleri yerlerde kendilerine kalacak yer dahi gösterilmemiştir. Mülklerine yerleştirilen Araplara her türlü mali destek sağlanmış, arazi ve konut tahsis edilmiştir. “Arap Sosyalizmi” gözüyle dünyaya bakan Bağdat’taki otoriter Saddam rejiminin bu politikasında, kardeş halklar olan Türkmenler ve Araplar arasında husumet oluşturmak gibi sinsi bir amaç da vardır.

* Kuzeyde güvenli bölgeye göç ettirilen Türkmenler de son derece zor şartlar altında yaşamıştır. Aileler, can güvenliği ve barınabilecekleri bir yer bulabilmek ümidi ile yasadışı yollardan

OSMANLI'YI ÖZLÜYORLAR

Irak genelinde 1920 yılından günümüze kadar Türkmenleri asimile etmek ve bölgelerini Araplaştırmak amacıyla (hatta kimi zaman da Kürtleştirmek) çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin bölgeden çekilmek zorunda kalmasından sonra Türkmenler, sistemli bir şekilde katliamlara maruz kalmışlardır.

sığınmacı kabul eden ũlkelere gitmek için teřebbũs etmek zorunda kalmıştır. Bu tũr teřebbũsler sonucunda birçok Tũrkmen hayatını kaybetmiştir. Őrneđin 1997 yılında ũ mũnferit hadisede onlarca Tũrkmen, Ege sularını geçmeye çalışırken boğularak can vermiştir.

* Ekim 1997’de yeni bir nũfus sayımı yapılmıştır. Irak yŕnetimi ve gũvenlik birimleri, Tũrkmenler arasında, “kendilerini Tũrkmen yazdıranların ellerinden her tũrlũ vatandaşlık hakları alınarak sũrgũn edilecekleri” şayiasını yaymışlardır. Halk korkutulmuştur. Ayrıca, hazırlanan formlarda da Tũrkmen toplumu inkar edilmiştir. Bu nedenle birçok Tũrkmen, can ve mal gũvenliđi nedeni ile kayıtlara kendini Arap olarak yazdırmak zorunda kalmıştır. Saddam yŕnetimi, baskılarla elde ettiği bu sonucu gerçek kabul ederek ũlkede Tũrkmen toplumunun yaşamadığını veya çok az sayıda olduğunu iddia etmiştir. Yukarıda anlatılan baskıların Önemli bir kısmı BM İnsan Hakları raporlarında da yer almıştır.¹⁶

Yeni Yŕnetim Nasıl Olmalı?

Irak halkına 30 yılı aşkın bir sũredir acı çektiren acımasız Baas diktatŕrlũđünün 2003 Nisanı’nda ABD mũdahalesi ile yıkılması, Irak için yeni bir geleceğin başlangıcıdır. Ama bu gelecekte ũlkedeki tũm etnik ve dini grupların haklarına saygı gŕsterilmesi zorunludur. Irak, ancak bu takdirde barış ve huzura kavuşabilir.

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm

Türkmenlerin de dileği, demokratik, özgür ve güvenli bir Irak'ta yaşamaktır. Bunun için gerekli olan düzenlemeler, kendileri tarafından şöyle sıralanmaktadır: ¹⁷

☞ Siyasal sistem; demokratik parlamenter rejim olmalıdır. Yönetim tarzı, temsili demokrasiye dayanan cumhuriyet olmalıdır. Bu yolla, parlamenter rejim aracılığıyla Irak Demokratik Cumhuriyeti'ni oluşturan toplulukların yönetimde nüfus oranlarına göre adil bir şekilde söz sahibi olmalarıyla gerçekleştirilebilir.

☞ Irak'ın resmi dili, Irak halkının çoğunluğunu oluşturan üç topluluğa ait dillerdir.

Atatürk, gerek kişilik özellikleri gerekse üstün yöneticilik vasıflarıyla yalnızca Türk insanının değil, aynı zamanda bütün dünyanın sevgisini ve takdirini kazanmıştı.

IRAK SAVASI 17 Nisan 2003, Milliyet

Milliyet

'Irak'a Atatürk gibi bir lider bulunmalı'

Amerikan Newsweek dergisinde, Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı...

Fareed Zakaria'nın Newsweek dergisinde yayımlanan yazısında, Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı. Zakaria, "Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı..." yazısında, Atatürk'ün liderlik özelliklerini ve bu özelliklerin Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için ne kadar önemli olduğunu vurguladı. Zakaria, Atatürk'ün liderlik özelliklerini şöyle tanımladı: "Atatürk, bir lider olarak, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur. Onun liderliği, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur. Onun liderliği, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur."

Y'ÇOK ZOR OLMA YACAK'

Newsweek dergisinde yayımlanan yazısında, Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı. Zakaria, "Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı..." yazısında, Atatürk'ün liderlik özelliklerini ve bu özelliklerin Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için ne kadar önemli olduğunu vurguladı. Zakaria, Atatürk'ün liderlik özelliklerini şöyle tanımladı: "Atatürk, bir lider olarak, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur. Onun liderliği, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur. Onun liderliği, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur."

Fareed Zakaria en saygın yorumculardan

Newsweek dergisinde yayımlanan yazısında, Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı. Zakaria, "Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için Atatürk gibi bir lidere ihtiyaç olduğu vurgulandı..." yazısında, Atatürk'ün liderlik özelliklerini ve bu özelliklerin Irak'ta yeni yönetimin başarılı olması için ne kadar önemli olduğunu vurguladı. Zakaria, Atatürk'ün liderlik özelliklerini şöyle tanımladı: "Atatürk, bir lider olarak, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur. Onun liderliği, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur. Onun liderliği, sadece bir ulusa değil, tüm dünyaya örnek olmuştur."

☞ Yasama organı; serbest, eşit, genel ve gizli oy, açık sayım döküm esaslarına göre, bağımsız yargı denetimi ve gözetimi altında, mevcut toplulukların nüfus oranına göre temsilini esas alan bir biçimde oluşturulmalıdır. Topluluklar kendi temsilcilerini doğrudan seçebilme hak ve yetkisine sahip olmalıdır.

☞ Yürütme organı; parlamenter sistemin mantığına uygun olarak cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulundan oluşur.

☞ Cumhurbaşkanı, yasama organı tarafından nitelikli bir çoğunluk (üçte iki oran gibi) tarafından seçilmelidir.

☞ Bakanlar kurulunda, bakanların dağılımında toplulukların nüfusuna göre temsili esas alınmalıdır.

☞ Başbakan en fazla nüfusa sahip topluluk vekilleri arasından Cumhurbaşkanınca atanmalıdır. Nüfusa göre en fazla oya sahip ikinci ve üçüncü topluluk vekilleri arasından mutlaka birer başbakan yardımcısı seçilmelidir. Topluluklara ait başbakan yardımcıları, ilgili topluluk vekillerince kendi aralarından belirlenmelidir.

☞ Irak'ın yönetim biçimi; merkezi idare esas alınarak yetkileri ve imkanları artırılmış mahalli idarelerden oluşur. Merkezi idarenin taşra teşkilatını oluşturan illerin yönetiminde yöneticiler, toplulukların oranları esas alınarak seçimle işbaşına gelmelidir. Mahalli idarelerin organları seçimle işbaşına gelmelidir. Mahalli idarelere bölgenin ihtiyaçlarını en iyi bir şekilde ve ülke çapındaki standartlarla da uyum içerisinde olmak şartıyla gerçekleştirilmesi için mali imkanlar tanınmalıdır.

Musul, Kerkük ve Türkmener İçin Gerçek Çözüm

☞ Yargı yetkisi; Irak halkı adına bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından yerine getirilir. Yüksek yargı üyelerinin belirlenip atanmasında, toplulukların nüfusa göre temsili esas alınmalıdır.

☞ Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez haklara sahiptir.

☞ Herkes dil, din, ırk, mezhep, cinsiyet ve felsefi inanç ve kanaat farkı gözetilmeksizin kanunların uygulanması açısından eşit haklara sahiptir.

☞ Topluluklar, kendi dilleriyle eğitim ve resmi merciler önünde kendilerini temsil ve savunma hakkına sahiptir.

☞ Topluluklar, kendi dilleriyle kültürel etkinliklerde bulunma, sözlü ve yazılı yayın yapma hakkına sahiptir.

☞ Fertler, inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. İnancından dolayı kimse kınanamaz ve cezalandırılmaz.

☞ Herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir. Mülkiyet hakkına ilişkin getirilecek olan sınırlamalar, kamu yararı amaçlı olmalıdır. Kamulaştırmanın yapılması zorunlu hallerde, kanunla belirtilen şartlara uyularak gerçek bedelinin ödenmesi esastır. Mülkiyet hakkını ihlal eden devlet kaynaklı geçmişteki uygulamalar ortadan kaldırılmalıdır. Kamulaştırma işlemlerinde, toplulukların demografik yapısını bozmayı amaçlayan uygulamalar yapılamaz.

☞ Irak Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri ve Kolluk Güçleri'nin oluşumu ve yapılanmasında toplulukların nüfusuna göre

19 Mart 2003, Vakıf

Acımasız Baas diktatörlüğünün yıkılması, Irak için yeni bir geleceğin başlangıcıdır. Ama bu gelecekte ülkedeki tüm etnik ve dini grupların haklarına saygı gösterilmesi zorunludur.

temsili esas alınacaktır. Mahalli bazdaki mevcut silahlı unsurların varlığına son verilecektir.

☞ Irak Cumhuriyeti uluslararası hukukun gereklerine uymayı ve anlaşmaları iç hukukunda uygulamayı kabul ve taahhüt eder.

☞ Türkmen toplumunun büyük çoğunluğunun temsilcisi olan Irak Türkmen Cephesi, yukarıda açıklanan ve özetinde Irak'ta yaşayan bütün toplumların ve insanların her türlü (siyasi, idari, sosyal, ekonomik, kültürel vb.) haklarının anayasal güvence altına alındığı toprak bütünlüğü ve siyasi birliği korunmuş bir Irak'ın oluşturulması kararlılığındadır.

Irak Türkmen Cephesi

Türkmenlerin siyasi hareket ya da partileri, 1970'li yılların sonunda ortaya çıkmıştır. Genel olarak bakıldığında Kuzeyde Kürtler ile Orta ve Güney Irak'taki Şiilerde olduğu gibi Bağdat yönetimlerine karşı muhalefet, Türkmenler arasında rastlanan bir olgu değildir. Ancak ülkede giderek artan gerilim, Türkmenlerin de kendi haklarını korumak için birlikte hareket etmeleri ihtiyacını doğurmuştur. Bugün Türkmen mücadelesinin bayrağı, Irak Türkmen Cephesi tarafından taşınmaktadır.

24 Nisan 1995'te kurulan ve Türkmenlere ait parti ve kuruluşları birleştirmeye çalışan Irak Türkmen Cephesi, Irak Milli Türkmen Partisi, Türkmen Partisi ve Türkmen Birlik Hareketi'nin biraraya gelmesiyle kurulmuştur. ITC'nin hedefleri, Irak Türkmen halkı ve diğer halkların Irak'ın toprak bütünlüğü çerçevesinde meşru haklarına kavuşması, Irak'ta insan hakları ve özgürlükleri gözeten demokratik ve çok sesli bir rejimin kurulması, Irak'ta yaşayan tüm etnik grup, din ve mezhepteki halklara eşit bir biçimde muamele edilmesi ve siyasi-idari yapının eşitlik esaslarına göre yapılandırılmasıdır. Erbil'de kurulan cephe ilk kurultayını 4-7 Ekim 1997'de, ikinci kurultayını da 20-22 Kasım 2002'de gerçekleştirmiştir. ITC'nin Başkanı Sanan Ahmet Ağa'dır. ITC'nin kuruluşları ise şunlardır:

1- Türkmen Şurası: Şura'ya, Şura sekreterliği, denetleme ve disiplin kurulları bağlıdır.

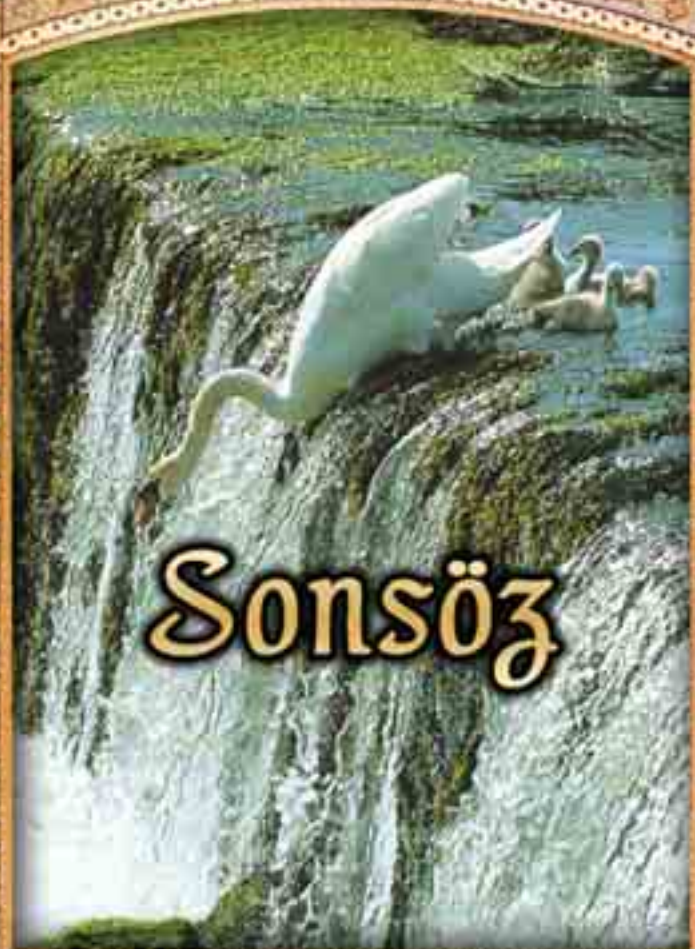
Hz. Ali'nin türbesi Necef'te bulunuyor ve bu mekanı, tüm müslümanlar mezhep ayrımı olmaksızın, saygı ve coşkuyla ziyaret ediyorlar.

2- Yürütme Konseyi: ITC Başkanı ve altı üyeden oluşan konsey Şura tarafından seçilir.

3- ITC daireleri: Siyasi ve Dış İlişkiler Dairesi, Güvenlik Dairesi, Enformasyon Dairesi, Eğitim ve Kültür Dairesi, Sağlık Sosyal ve Yardım Kuruluşları Dairesi, Araştırma ve Planlama Dairesi'dir.

ITC'ne bağlı Türkmen Birliklerinin genel müdürlüğü denetiminde olan birlikler de şunlardır:

Türkmen Kadınlar Birliği, Irak Türkmen Öğrenci Birliği, Irak Türkmen Gençler Birliği, Göçmenler Birliği, Türkmen Edebiyatçılar Birliği, Türkmen Sanatçılar Birliği, Türkmen Talebe Veliler Birliği, Türkmen Şehit Aileleri Birliği, Türkmen Özürlüler Birliği, Türkmen Memurlar Birliği, Türkmen Tüccarlar Birliği, Türkmen Öğretmenler Birliği, Türkmen Meslekiler Birliği, Türkmen Esnaflar Birliği.

Sonsöz

Tüm dünyanın bilmesi gerekir ki, tüm bu örgütlenmeleriyle Türkmenler, Irak'a gerilim ve istikrarsızlık değil, aksine barış, huzur, kardeşlik getirmek için çalışmaktadırlar. Türkmenlerin amacı; Irak'ın parçalanması, etnik temelde bölünmesi değil, aksine Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması, farklı etnik ve dini gruplar arasında adalet ve hoşgörü temelinde bir işbirliği kurulmasıdır. Onlar Türkiye'den bu haklı mücadelelerinde destek beklemektedirler. Türkmenlerin vizyonu, kendileri tarafından şöyle ifade edilmektedir:

Musul, Kerkük ve Türkmenler İçin Çerçek Çözüm

Türkmenlerin gözü tek hedefe kilitlidir: Türkmenlerin varlığı ve hakları anayasa teminatına kavuşturulsun, toprak bütünlüğü korunan Irak'ta hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygılı, demokratik bir cumhuriyet kurulsun, etnik ayırım yapılmaksızın bütün Irak halkına eşit haklar tanınsın, Arap ve Kürtlerin Türkmenleri asimile eylemlerine bir daha imkan vermeyecek yeni düzenlemeler yapılsın, kaybedilmiş bilumum hak ve hürriyetleri iade edilsin ve nihayet bütün bu düzenlemeler Türkiye'nin de teminatçı (garantör) devlet olarak imzalayacağı bir anlaşma ile Birleşmiş Milletler'in kontrol ve takibine emanet edilsin, ayrıca Irak ile Türkiye ve diğer komşu devletler arasında ikili üçlü teminat anlaşmaları da aktedilsin ki tekrar kötüye dönüş mümkün olmasın.¹⁸

Türkiye'nin bu mücadeleye destek vermesi ise, kendisiyle aynı soydan gelen, aynı inancı paylaşan ve aynı dili konuşan mazlum bir halkın hakkını korumak anlamına gelmektedir.

Türkmenlerin haklı mücadelesini desteklemek, onları korumak, bunun için Türkmenler ile Kürtler ve Araplar arasında diyalog ve işbirliğini teşvik etmek, buna öncü olmak, Türkiye için çok önemli bir sorumluluktur. Türkiye sahip olduğu geleneksel barışçı dış politikayı ve tarihin kendisine yüklediği "Osmanlı vizyonu"nu birleştirerek bölgeyi kucaklamak, bölge halkının tümünü kazanmak, onları ortak değerler üzerinde birleştirecek ve Türkiye'ye sempatiyle bakmalarını sağlayacak bir "kültür politikası" ve ekonomik entegrasyon başlatmak durumundadır.

DÜNYA YENİ BİR OSMANLI'YA MUHTAÇ

Türkiye, sahip olduğu geleneksel barışçı dış politika anlayışını, tarihini kendisine yüklediği "Osmanlı vizyonu" ile birleştirerek bölgedeki barışın ve huzurun tesis edilmesinde lider ülke konumunda olmalıdır.

Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik önemi artıyor

Prof. Dr. İsmail Kültür Şen, Ortadoğu'da Türkiye'nin stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi.

Körfez ve civarında ABD yığınağı

YAKIN
Ortadoğu

İSRAEL
Ortadoğu

İRAN
Ortadoğu

Şehitler Gül, ABD ile Suriye arasındaki gerginliğin düşürülmesinde önemli bir adım attı Türkiye Ortadoğu'da arabulucu

Şehitler Gül, ABD ile Suriye arasındaki gerginliğin düşürülmesinde önemli bir adım attı. Türkiye Ortadoğu'da arabulucu rolü üstlenmiştir. Gül, Suriye'de yaşanan olayları eleştirirken, Türkiye'nin barışçıl politikasını vurguladı. Gül, Suriye'de yaşanan olayları eleştirirken, Türkiye'nin barışçıl politikasını vurguladı.

Abdülmelik Gül, Suriye'de yaşanan olayları eleştirirken, Türkiye'nin barışçıl politikasını vurguladı. Gül, Suriye'de yaşanan olayları eleştirirken, Türkiye'nin barışçıl politikasını vurguladı.

Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi.

Kilit ülke Türkiye

ABD ile Suriye arasındaki gerginliğin düşürülmesinde önemli bir adım attı. Türkiye Ortadoğu'da arabulucu rolü üstlenmiştir. Gül, Suriye'de yaşanan olayları eleştirirken, Türkiye'nin barışçıl politikasını vurguladı.

Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi.

Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi. Şen, Türkiye'nin Ortadoğu'da stratejik öneminin arttığını söyledi.

Notlar

- 1 “Battles: The Siege of Kut-al-Amara, 1916”; <http://www.firstworldwar.com/battles/siegeofkut.htm>
- 2 Türk İstiklâl Harbi I; Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Genel Kurmay Yay., Ankara, 1962, s. 79
- 3 Mim Kemal Öke; Kerkük-Musul Dosyası, İstanbul, 1991, s. 31
- 4 Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri; Cilt I, s.74
- 5 Türk İstiklâl Harbi; Cilt IV, Güney Cephesi, Genel Kurmay Başkanlığı Basımevi, Ankara, 1966, s. 267
- 6 Türk İstiklâl Harbi; a.g.b., s. 282.; Kamuran Gürün; Savaşın Dünya ve Türkiye, Ankara, 1986, s. 390-391
- 7 Ali Naci Karacam; Lozan, İstanbul, 1971, s. 63
- 8 Seha L. Meray; Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler, Cilt I, İstanbul, 1993. s. 345.
- 9 Suphi Saatçi; Tarihî Gelişimi İçinde Irak’ta Türk Varlığı, İstanbul, 1996, s.160
- 10 Mehmet Gönübol-Cem Sar; Olaylar/a Türk Dış Politikası, (1919-1973), Cilt I, 5. Baskı, A.Ü.S.B.FYay., Ankara, 1982, s.75
- 11 Kadir Mısıroğlu; Musul Meselesi ve Irak Türkleri, İstanbul, 1975, s. 108
- 12 Kâzım Karabekir; Paşaların Kavgası, İstanbul, 1991, s. 279, 283
- 13 Irak Türkmen Cephesi, www.turkmencephesi.org
- 14 Irak Türkmen Cephesi, “Nüfus Yapılanması”, http://www.turkmencephesi.org/nufus_yapilanmasi.htm
- 15 Irak Türkmen Cephesi, “Türkmen Vizyonu”, http://www.turkmencephesi.org/turkmen_vizyonu.htm
- 16 Bkz.(A/51/496/add.1 8.November.1996) ve (A/52/476/ 15.October.1997) Ek:3
- 17 Irak Türkmen Cephesi, “Türkmen Vizyonu”, http://www.turkmencephesi.org/turkmen_vizyonu.htm
- 18 http://www.iturkmen.subnet.dk/_864170.html